

William Shakespeare
KRÁL JINDŘICH VI.Díl druhý
Přeložil J. Malý.Osoby.**Král Jindřich VI.****Humphrey**, vévoda **Glosterský**, jeho strýc.**Kardinál Beaufort**, biskup **Winchesterský**, prastrýc králův.**Richard Plantagenet**, vévoda **Yorský**.**Edward**, >**Richard**, > jeho synové.**Vévoda Somersetský**, >**Vévoda Suffolský**, >**Vévoda Buckinghamský**, >**Lord Clifford**, >**Mladý Clifford**, jeho syn, > od strany královny.**Hrabě Saliburský**, >**Hrabě Warwický**, > od strany Yorkovy.**Lord Scales**, správce Toweru.**Lord Say**.**Sir Humphrey Stafford a Bratr** jeho.**Sir John Stanley**.**Lodní kapitán, Vrchní plavec se svým Pomocníkem a****Walter Whitmore.**Dvů **pánové**, uvěznění se **Suffolkem**.**Hlasatel.****Vaux.****Hume a Southwell**, dvě kněžní.**Bolingbroke**, zaklínač duchů.**Duch** od něho přivolaný.**Tomáš Horner**, zbrojír.**Petr**, jeho tovaryš.**Písař Chatamský.****Starosta Svato-Albanský.****Simpcox**, podvodník.Dvů **vrahové**.**Jack Cade**, buřič.**George**, >**John**, >**Dick**, >**Smith**, >**Tkadlec**, >**Michal** a jiní > jeho stoupenci.**Alexander Iden**, **Kentský šlechtic**.**Markéta**, manželka krále **Jindřicha**.**Eleanor**, vévodkyně **Glosterská**.**Margery Jourdainova**, čarodějnice.**Žena Simpcoxova.****Pánové, paní a komonstvo; prosebníci, starší měšťtí, Biřic, sudí a úředníci; měšťtané, učedníci, sokolníci, strážé, vojáci, poslové a t. d.***Jevišť: rozličné části Anglicka.*Jednání první.Výjev první.*Londýn. Skvostná síň v paláci královském.**Troubení, pak zvuk píšťal. Po jedné straně vystoupí Král Jindřich, Vévoda Glosterský, Salisbury, Warwick a Kardinál Beaufort; po druhé straně Královna Markéta, vedena od Suffolka, York, Somerset, Buckingham a jiní v průvodu.***Suffolk.** Kdež od Vaší Milosti královské jsem rozkaz měl, odcházíje do Francka, co Vaší Vznešenosti zástupce se zasnoubiti s kněžnou Markétou: tož v starodávném slavném městě Toursu, před králem Franckým, králem Sicilským, u přítomnosti vévod z Orleanu,

Kalabrie, Bretaně, Aleçonu, pak sedmi hrabat, dvanácti baronů a dvaceti důstojných biskupů, jsem vykonal svůj úkol, byv s ní oddán. Ted' v pokornosti na svých kolenou se před očima Anglie a mocných té země peerů vzdávám svého práva na královnu k rukoum Milosti Vaší, kterýž jste podstatou velkého stínu, ježž představoval jsem; dar nejvzácnější, jaký kdy markrabí jest udělil nejzpanilejší z nevěst královských.

Král Jindřich. **Suffolku**, vstaň. – Vítej mi, královno: mně nelze vroucněji svou lásku zjevit než vroucím tímto políbením. – Bože, života mého dárce, dej mně srdce plné vděčnosti! neb jsi duši mou v přezpanilé té tváři obdařil celým pozemské blaženosti světem, spojí-li shoda lásky naše myslí.**Královna Markéta.** Velmocný králi, milostivý pane: to vzájemné mé duše obcování jak dnem tak nocí, za bdění a ve snách, ve dvorských spolkách i při růženci – jen s vámi, nejmilejší pane můj, tím směřlejší mne činí, pozdravit neličenými slovy svého krále, dle vtípu svého, a jak radostné vnuká mně překypení mého srdce.**Král Jindřich.** Vzhled rozkošný, než půvab její řeči, slov moudrostí velebnou oděných, mění můj podiv v slze radosti; tak naplněno jest mé srdce plesem. – Pozdravte jednohlasným jásosem, Mylordové, mou choti.**Všickni.** Mnohá léta královně **Marketě**, **Anglicka blahu!**
*Troubení.***Královna Markéta.** Všem buďtež naše díky.**Suffolk.** Mylorde protektore, libo-li Vaší Milosti, zde jsou články míru, uzavřeného mezi panovníkem naším a Karlem králem Francie na osmnáct měsíců společně.**Gloster (čte).** Imprimis: Usnesli se **Karel král Francký** a **Vilém de la Poole**, markýs **Suffolský**, vyslanec **Jindřicha krále Anglického**, – aby řečený **Jindřich** zasnoubil se se slečnou **Marketou**, dcerou **Reigniera**, krále **Neapolského**, **Sicilského** a **Jerusalemského**, a korunovati ji dal za královnu **Anglickou** před třicátým dnem května nejprv příštího. – Item: aby vévodství **Anjouské** a hrabství **Mainské** byla opuštěna a odevzdána králi jejímu otci – –**Král Jindřich.** Co jest vám, strýče?**Gloster.** Prosím, odpusťte, milostivý můj pane, sklíčenost mne nenadálá v srdci napadla, kalíc můj zrak, že dále číst mi nelze.**Král Jindřich.** Tož strýče **Winchestře**, prosím čtete dál.**Winchester.** Item: usnešeno dále mezi nimi, aby vévodství **Anjouské** a hrabství **Mainské** byla opuštěna a odevzdána králi jejímu otci; a ona aby přepravena byla na vlastní náklad a útraty krále **Anglického**, bez věna.**Král Jindřich.** Tak schvalujem. – Lorde markýsi, klekni; zde jmenujem tě prvním vévodou **Suffolským**, mečem tebe pásající. – Náš strýče **Yorku**, tím s **Milosti Vaší** snímáme vládařství ve **franckých zemích**, až vyplní se osmnáctý měsíc. – Přijměte díky, strýče **Winchestře**

a Glostře, Yorku, též vy Buckinghamu a Somersete, Salisbury, Warwicku; vám všechněm děkuju za velkou přízeň, kterou jste projevili uctěním mé choti královské. Teď pojďme, rychle vše chystat k jejímu korunování.

Odejdou Král, Královna a Suffolk.

Gloster. Peerové statní, vlastní sloupové, vám stýště Humphrey vévoda své hoře, tož hoře vaše i vsí země spolu.

Jak! nasadil své mládí bratr Jindřich, svou sílu, poklady i lid na války?

Tak často bytoval pod širým nebem, tož v tuhé zimě i v pražícím parnu, by Francko podmanil, své dědictví?

A můj-liž bratr Bedford chytrost svou namáhal, udržet co Jindřich získal?

Vy sami, Somersete, Buckinghamu, udatný Yorku, Salisbury a vítězný Warwicku, zdali hluboké jste jizvy

si utržili v Francii, v Normandsku? Anebo strýc můj Beaufort a já sám

i s celou učenou královskou radou tak dlouho přemýšleli jsme, sedíce

na radním domě záhy již i pozdě, a rokující sem a tam, jak Francko

i Franky udržeti v stálé bázni?

A jeho Výsost byl-liž v dětinství korunován v Paříži vzdor nepřítelům?

A vše ty práce, vše ty slávy ničím?

Má výboj Jindřichův, ostražitost

Bedfordova, i vaše hrdinství

a všecka rada naše ničím být?

Ó peerové britanští, hanebný to spolek jest, i zhoubný sňatek ten!

Ničit' on vaši slávu, vaše jmena

ze knih památních vymazává, škrtá

i všechny známky vaší věhlasnosti,

pomníky výboje franckého káci,

vše ničí jako nikdy nebylé.

Kardinál. Synovče, nač ta slova vášnivá? ta dlouhá řeč a tolik obšírností?

Neb našet' Francko, vždy je udržíme.

Gloster. By strýče, udržet-li bude možná; na tento čas nemožno udržet.

Suffolk, ten z brusu nový vévoda,

jenž vládne žezlem, vzdal Anjou a Maine chudému králi Reignierovi,

k jehožto vysokému tituli

jen špatně sluší prázdnota jeho měšce.

Salisbury. Při smrti toho, kterýž umřel pro nás, ty krajiny jsou k Normandii klíče; –

avšak, proč pláče Warwick, statný syn můj?

Warwick. Hořem, že bez pomoci ztraceny, neb kdyby čáka byla zas jich dobyt,

můj meč by cedil krev, ne oči slzy.

Anjou a Maine! já jsem to, jenž jich dobyl,

ty země podmanilo toto rámě;

a města, získaná mou vlastní krví,

se mají vrátit zpět smírnými slovy?

Mort Dieu!

York. Suffolský vévoda – bodejž se zalknul, že bojovné té výspy kalí čest!

Mně Francko dřív by srdce vyrvané

rozsápat muselo, než k této smlouvě

bych svolil. Nikdy jsem nečítal jinak,

než Anglickým že králům za věno

přinášely jich ženy množství zlata:

a náš král Jindřich zahazuje své

za nevěstu bez všeho prospěchu.

Gloster. Pěkný to žert, před tím neslýchaný,

že Suffolk žádat smí patnáctý díl

jakožto náklad jen za její přívoz!

Kýž zůstala ve Francku, hlady mrouc,

Než –

Kardinál. Mylorde Glostře, horlíte přes příliš;

byla to vůle krále, mého pána.

Gloster. Mylorde Winchestře, znám vaši mysl!

Ne moje řeči jsou vám protivné,

než přítomnost má nepokojí vás.

Musíť to ven: zpupný prelát, v očích

tvých vztek tvůj vidím; kdybych déle meškal,

obnovili bychom své staré hádky. –

Střež Bůh, mylordi; rcete, až odejdu,

že brzkou ztrátu Francie jsem věstil.

Odejde.

Kardinál. Tak u vzteku odchází náš protektor.

Jeť známo vám, že jest můj nepřítel,

ba více, nepřítel je všechněch nás,

a, bojím se, nevelký přítel krále.

Považte, lordové – on po krvi

mu nejbližší jest trůnu nápadník.

By Jindřich císařství byl věnem dostal

a bohaté vše říše západu,

on věru nespokojen byl by s tím.

Pozorní buďte, lordové; nedejte

hladkými jeho slovy srdce své

okouzlit; moudří buďte, prozřetelní.

Byť třeba obecný ho lid měl v lásce

a zval ho: *Humphrey, dobrý vévoda,*

a tleskal mu a pokřikoval hlasně:

Nechť Ježíš zachová královskou Výsost,

a: Zachraň Bůh dobrého vévodu!

Já při všem pochlebném tom líčení

se bojím, lordové, by neukázal

se být protektorem nebezpečným.

Buckingham. A nač on krále našeho má chránit,

když ten jest zletilý, by vládl sám? –

Vy, strýče Somersete, držte se mnou,

my všickni spolu s vévodou Suffolským,

tak brzy dolů zhoupnem Humphreye.

Kardinál. Ta vážná věc odkladu netrpí;

já spěchám k vévodovi Suffolskému.

Odejde.

Somerset. Jakkoliv, strýče Buckinghamu, nám

protivna pýcha Humphreyova, velký

též jeho úrad: před vypínavým

se střežme kardinálem; jeho drzost

jest nesnesitelnější nade všechny

té země knížata; shozen-li Gloster,

on protektorem bude.

Buckingham. Ty neb já

se stanem protektorem, Somersete,

vzdor Humpreyi a kardinálovi.

Odejdou Buckingham a Somerset.

Salisbury. Předešlat' pýcha, sleduje ctízádnost.

An titó hledí k povýšení svému,

nám dlužno prohlížet ku blahu říše.

Já neviděl, by Humphrey Glosterský

se nebyl choval kdy co pravý šlechtic;

vypínavého kardinála však –

vojáku spíš než knězi podobného,

jsem s nadutostí, jak by všeho pánem,

po rufiánsku vídal klít, neslušně

na vládce veřejného si počínat. –

Warwicku, synu, mého stáří těcho!

Tvá statnost, poctivost a hospodárnost

ti získala největší přízeň v lidu,

jen jediného vyjma Humphreye. –
 Ty, bratře Yorku, svými činy v Irsku,
 kde občanskou jsi kázeň obnovil,
 a skutky konanými v srdci Francka,
 když v jmenu královském tam's vladařil,
 obávaným, ctěným jsi stal se lidu. –
 Pro blaho veřejné se spolu spojme,
 bychom vši silou mocně zkrotili
 Suffolkovu i kardinála zpupnost,
 ctižádost Somerseta, Buckinghamu;
 dle možnosti pak byli nápomocni
 snahám Humphreyovým, pokud jich účel
 jest prospěch země.

Warwick. Tak mi pomoz Bůh,
 jakož svou otčinu i obecný
 té země prospěch miluji.

York (stranou). Tak též
 pravím i já; mámť velkou příčinu.

Salisbury. Pryč k dílu, dbámť i já o to neméně.

Warwick. Neméně! Otče, Maine jest ztracena,
 ta zem', již mocí Warwick podmanil
 a držel by byl pokud dech by stačil.
 Na Maine já nemohu zapomenout,
 chciť zpět jí dobyt nebo zahynout.¹⁾

Odejdou Warwick a Salisbury.

York. Anjou a Maine postoupeny jsou Frankům,
 Paříž je ztracena; Normandska stav
 bez nich stojí na slabém základě.
 Suffolk byl vyjednal ty výminky,
 peerové svolili, a Jindřich rád
 dal dvoje knížectví za krásnou kněžnu.
 Já nekárám jich; což jim do toho?
 Tvé rozdávají, ne pak svoje jmění.
 Pirati mohou lacino odbývat
 svou kořist, kupovat si přátely
 a nevěstkám rozdávát, hýřiti
 po pansku, až nezbude ničeho:
 zatím co vlastník zboží nebohý
 slabýma s plačky lomí rukama
 a hlavou kýve, stoje opodál
 celý se třesa, vida rozbíráno
 a odnášeno všecko, sám pak hladem
 mučen se nesmí tknouti svého statku.
 Tak musí sedět York a žrát se, v jazyk
 se kousat, an se zašantročují
 a prodávají vlastní jeho země.
 Tuším, že říše Anglie, Francko, Irsko
 mají se k mému tělu, krvi tak,
 co hlaveň, již Althea spálila,
 k srdci Kalydonského knížete.²⁾
 Anjou a Maine, obé to dáno Frankům!
 Zimná to novina, neb měl jsem čáku
 na Francko, jako čáku mám na úrodnou
 Anglie půdu. Přijdeť den, kde York
 požádá své; protož chci k Nevilské
 se držet straně, laskav tvářit se
 k hrdému vévodovi Humphreyi,
 a v době příhodné o trůn se hlásit.
 Toť zlatý cíl jest mého úsilí,
 i nemáť uchvacovat právo mé
 pyšný Lancaster, aniž držet žezlo
 v dětinské pěsti, aniž kolem hlavy
 nositi diadem, jehožto kněžské
 se náklonnosti k trůnu nehodí.
 Tož Yorku, chvíli tich buď, až se doba
 ukáže příznivá; když jiní spí,
 ty bdi a pozoruj, bys tajemství
 vyskoumal státní. Až pak Jindřich, syt
 rozkoší lásky, s novou nevěstou,

královnou naší draze koupenu,
 a Humphrey s peery přijde v rozepři:
 pak vzhůru vztýčím růži mlékobilou,
 jejížto sladká vůně vzduch pronikne,
 na praporu ponesu Yorku znak
 a v zápas vejdu s rodem Lancasterským,
 a s trůnu svrhnu toho násilou,
 jenž snížil Anglii knihovládou svou.
Odejde.

Výjev druhý.

Tamtéž. Pokoj v domě vévody Glosterského.

Vystoupí Gloster a Vévodkyně.

Vévodkyně. Proč truchlí pán můj, přezrálé co žito,
 klonící hlavu plnou úrody?
 Proč velký Humphrey vraští čelo své,
 jak zamračen nad během světské přízně?
 Proč oči upíráš o smutnou půdu
 a hledíš na to, co ti kalí zrak?
 Co vidíš tam? Jindřichův diadem,
 okrášlený vši poctou toho světa?
 Ten-li, jen zírej, s tváří k zemi plaz se,
 až hlava tvá jím bude zdobena.
 Svou ruku vztáhni po slavném tom zlatě –
 jak že, jest krátká? Já nastavím své,
 a zvednuvše je oba pospolu
 pak hlavy pospolu vztýčíme k nebi,
 a nikdy víc tak zraku nesnížíme,
 by jediný náš pohled poctil zem.

Gloster. Ó Lenko má, tvůj manžel-li ti mil,
 zapud' ctižádostných myšlének raka;
 a pakli já obmýšlím něco zlého
 naproti králi a synovci svému,
 cnostnému Jindřichu, myšlénka ta
 ať poslední můj dech v tom hříšném světě.
 Úzkostný sen té noci zarmoutil mne.

Vévodkyně. Co snil můj pán? rci, já na vzájem ti
 povím svůj utěšený ranní sen.

Gloster. Mně zdálo se, že tato berla, znak
 úřadu mého, byla zlomena
 ve dvě, však kým, to již jsem zapomněl,
 než zdá se mně, že byl to kardinál;
 a na kusích té hole trčely
 jsou hlava Edmunda, vévody z Somersetu,
 a hlava Williama de la Poole,
 prvního Suffolského vévody.

To byl můj sen; co znamená, to Bůh ví.

Vévodkyně. Nic víc to nebylo, než důkaz jen,
 že snět kdo ulomí v Glostrově háji,
 za takou všetečnost svou hlavu dá.
 Než poslechni mne, Humphreyi, drahé srdce:
 mně zdálo se, že na velebném stolci
 sedím ve Winchesterské katedráli,
 na křesle tom, na němž se králové
 korunovávají a královny,
 a tu jest Jindřich klečel s Marketou,
 mně na hlavu stavíce diadem.

Gloster. Aj, Leonoro, totě trestu hodno,
 ty odvážlivá, nezvedená ženo!
 Či nejsi druhou paní v celé říši
 a chotí protektora milenou?
 Není ti k službě světských rozkoší
 víc nežli mysl tvá muž žádat, pojmut?
 A ty chceš pořád jenom kouti zradu
 k snížení manžela i sebe též
 od vrchu cti až k samé patě hanby?
 Pryč ode mne, nic víc ať neslyším.

Vévodkyně. Jak, pane můj, vy jste tak rozhněván
 na Leonoru, že svůj sen povídá?

Budoucně nechám sny své pro sebe,
a ujdou plísňení.

Gloster. Jen nehněvej se, jsem' zas udobřen.

Vystoupí Posel.

Posel. Mylord protektore, král, Jeho Jasnost,
vás zove k jízdě do St. Albanu,
kde s královnou chce honit sokolem.

Gloster. Již jdu. – Pojď Lenko, pojeděš ty s námi?

Vévodkyně. Pojedu, pane; hned za vámi přijdu.

Odejdou Gloster a Posel.

Musím být pozadu, když napřed nelze,
an Gloster takto nízko, sprostě smýšlí.

Já mužem, vévodou být, nejbližším
pokrevním krále! Tyto balvany
bych odstranila pryč, přes bezhlavé
jich šíje bych si urovnala cestu;
leč třeba žena, nechci zanedbat
hrát úlohu v činohře Štěstěny.

Kde jste, Sir Johne?³⁾ zde bát se netřeba;
jsme sami zde: jen pouze já a vy.

Vystoupí Hume.

Hume. Pán Kristus Vaší Majestátnost střež.

Vévodkyně. Co Majestátnost? jenom Milost⁴⁾ jsem.

Hume. Však s boží milostí a radou mou
se rozmnoží Vaší Milosti titul.

Vévodkyně. Co pravíš, muži? vyjednával's již
s Markétou Jourdanovou, zchytralou
tou čarodějnicí, a s zaklínačem
Rogerem Bolingbromem; zdalíž chtí
se odhodlat mně býti nápomocní?

Hume. To slíbili, že Vaší Milosti
ukáží ducha z hlubin podzemních,
jenž odpoví na všeliké otázky,
jaké mu Vaše Milost předloží.

Vévodkyně. Na tom je dost; pomyslím na otázky.

Až vrátíme se ze St. Albanu,
chci k tomu všecko míti uchystáno.
Zde tvoje mzda; buď vesel, člověče,
se svými soudruhy v té vážné věci.

Odejde Vévodkyně.

Hume. Hume má být vesel za to její zlato;
to bude, věru. Než co teď, Sir John Hume?
Svá ústa zapečet', ni slova – tich buď!
Největší tajnost žádá tato věc.

Paní Eleonora dává zlato,
bych přivedl ji čarodějnicí,
a zlato nikdy nevhod nepřichází,
byť d'áblem byla. Ještě zlato mám
i odjinud; nesmím však vyzradit,
od bohatého že to kardinála
a velikého, nově povstalého
vévody z Suffolku; než tak je v pravdě,
neb přímo řečeno, ti dvě, znajíce
Eleonory horující mysl,
mne podkoupili vévodkyni k zkáze,
bych vdechl jí myšlénku spiknutí.
Praví se: prohnánému padouchu
netřeba náhončího; přec jsem já
náhončí Suffolkův i kardinálův.

Hume, nebudeš-li na se pozor mít,
toť málem nazveš oba prohnány
padouchy. Tak to stojí, naposled
mé padoušství as vévodkyni zkazí,
a její vina strhne Glostra v pád:
buď tak neb tak, já zlato budu brát.

Odejde.

Výjev třetí.

Tamtěž. Pokoj v paláci.

Vystoupí Petr a jiní prosebníci se suplikami.

1. Prosebník. Pánové, přístupme blíže; mylord protektor půjde
tady okolo, a pak mu můžeme doručiti své písemné
žádosti.⁵⁾

2. Prosebník. Rač ho Bůh zachovat, neboť je to dobrý muž!
Kristus pán ho požehnej!

Vystoupí Suffolk a Královna Markéta.

1. Prosebník. Tady přichází, tuším, a královna s ním. Já budu
zajisté nejprvnější.

2. Prosebník. Pojď nazpět, blázne; to je vévoda Suffolský a ne
mylord protektor.

Suffolk. Co jest, člověče? chtěl jsi mně něco?

1. Prosebník. Prosím za odpuštění, mylorde; já vás měl za
mylorda protektora.

Královna Markéta (*čtouc nadpis*). „Mylordu protektorovi!“
Máte žádosti na Jeho Vznešenost? Ukažte mi je: jaká jest
tvá?

1. Prosebník. Moje, s Vaší Milostí dovolením, jest proti Johnu
Goodmanovi, muži kardinálovu, kterýž mně můj dům, moje
pozemky, ženu a všecko zadržuje.

Suffolk. I tvoji ženu? to ti arci ubližuje. – Co máte vy? – Co to
jest? (*Čte*) „Proti vévodovi Suffolskému pro zahájení
obecného pastviště v Melfordu.“ – Jakže, darebáku?

2. Prosebník. Ach, pane, já jsem jen ubohý prosebník za celé
naše město.

Petr (*podáváje svou supliku*). Proti mému mistru Tomáši
Hornerovi, poněvadž řekl, že vévoda Yorský jest pravý
dědic koruny.

Královna Markéta Co povídáš? řekl vévoda Yorský, že je
pravý dědic koruny?

Petr. Že by to můj mistr byl? I tak ne: můj mistr povídal, že on
to je, a že král jest uchvatitel.

Suffolk. Kdo je zde?

Vystoupí sluhové.

Suffolk. Toho chlapíka vemte s sebou, a pro jeho mistra
pošlete bez prodlení s biřicem; – před králem uslyšíme více
o vaší záležitosti.

Odejdou sluhové s Petrem.

Královna Markéta. A vy, kteří se rádi ukrýváte
pod křídla milosti protektorovy,
hledejte znova práva, k němu jděte.

Roztrhá jejich supliky.

Pryč, podlá holoto. – Suffolku, nech jich.

Všickni prosebníci. Pojďte, a nechte nás.

Odejdou prosebníci.

Královna Markéta. Mylorde Suffolku, to-li jest způsob
a obyčej při dvoře anglickém?

To-li jest ostrova Britského vláda
a panovnictví krále Albionu?

Či má král Jindřich vždy být poručencem
pod velením omrzelého Glostra?

Jsemť královna důstojenstvím i jmenem,
a mám být vévodovi poddanou?

Pravím ti, Poole, když v městě Toursu jsi
mé lásce ke cti lámal oštěpy

a všech paní ve Francku srdce jímál,
já mněla, že král Jindřich podoben

ti v statečnosti, mravech, postavě:
než mysl jeho lne jen k pobožnosti,

by čítal zdrávasy na růženci;

jeho rytířové jsou proroci

a apoštolové, zbraň průpovídky

svatého písma, kolbištěm mu jest

soukromá komnata, a láskou jeho

ze mědi lité svatých obrazy.

I chtěla bych, by kardinálův sbor

zvoliv ho papežem do Říma vzal jej

a trojitou mu vsadil korunu;
tu byla by na místě jeho svatost.

Suffolk. Jen strpení; jakož já Vaši Jasnost
přivedl do Anglicka, chtějí i také
vás zcela uspokojit v Anglicku.

Královna Markéta. A krom hrdého protektora jest
tu ještě Beaufort, pánovitý kněz,
Somerset, Buckingham a brokál York,
z nichž nejmenší muž' víc než Anglie král.

Suffolk. A ten, který z nich nejmocnější jest,
nezmůže víc než Nevillové zможou:
nesprostí peerové Salisbury a Warwick.

Královna Markéta. Ti všickni lordové ni polovic
mne nermoutí tak, jak ta pyšná žena
protektorova. Se zástupem ženštin
si vykračuje dvorem, mnohem více
jak císařovna než co vévody
Humphreye choť; cizinci při dvoře
za královnu ji mají; na těle
svém nosí celý důchod vévodský
vnitř chudobě naší se posmívá.
A já bych neměla se dočkat pomsty?
Ta špatná nízkorodá necuda
nedávno směla vychloubat se milcům,
že vlečka šatů jejich nejhorších
stojí za víc než otce mého země,
dokud mu nedal Suffolk za dceru
dvě vévodství.

Suffolk. Já, milostivá paní,
již tajná osidla jí položil,
a nastražil jsem ptáky volavé,
by poslouchajíc vábné jejich zpěvy
se více nezvedla vás nepokojit.
Té nechte již, a prosím, slyšte mne.
Byť kardinál i po chuti nám nebyl,
musíme přece držet s ním a s lordy,
pokud nepokořen vévoda Humphrey.
A co se Yorka týče, poslední
ta žaloba mu v malý bude prospěch.
Tak po jednom je vyplejem znenáhla,
a šťastné veslo chopíte vy sama.

Vystoupí Král Jindřich, York a Somerset v rozmluvě s ním;
**Vévoda a Vévodkyně z Glostru, Kardinál Beaufort,
Buckingham, Salisbury a Warwick.**

Král Jindřich. Mně jedno jest, šlechtění lordové,
kdo z vás to být má, Somerset neb York.

York. York-li se špatně zachoval ve Francku,
pak odepřete jemu vládařství.

Somerset. Když Somerset nehoden toho místa,
York vládařem buď; já mu ustupuji.

Warwick. Zda hodna Vaše Milost čili nic,
o to zde nejde: York jest hodnější.

Kardinál. Ctižádostný, přednějších mluvit nech.

Warwick. Mne není kardinál přednějším v poli.

Buckingham. Zde všickni přednější jsou nad tebe.

Warwick. Všech přednějším muž' ještě stát se Warwick.

Salisbury. Buď synu tich! – Mluv, Buckinghame, proč
by přednost míti měl zde Somerset?

Královna Markéta. Ba věru, protože tak král chce mít.

Gloster. Paní, král sám jest dosti stár, by vyřkl
své mínění; to nejsou ženské věci.

Královna Markéta. Dosti-li stár, nač Vaše Milost má
být protektorem Jeho Vznešenosti?

Gloster. Paní, já protektor jsem království,
a k jeho vůli složím ouřad svůj.

Suffolk. To slož jej, zpupnost svou pusť mimo se.
Co ty jsi králem (a kdož král než ty?),
obecné blaho denně zkázu béře:
za mořem dauphin nabyt převahy,

a všecko panstvo, všecka šlechta říše
jsou nevolníci nejvyšší tvé moci.

Kardinál. Lid's utiskoval, měšce duchovenstva
dočista prázdný jsou tvým vydíráním.

Somerset. Tvé stavby nákladné, tvé ženy šperk
ztenčily valně poklad veřejný.

Buckingham. Tvá ukrutnost v trestání provinilců
přesahovala zákon, tebe pak
na milost zůstává zákonu.

Královna Markéta. Tvé šantročení s úřady a městy
ve Francii, by známo bylo tak,
jakož jest velké na tě domněni,
tož brzo skákal bysi bezhlavý.

Gloster odejde. Královna upustí vějíř.
Podej mi vějíř. Jak, drahoušku, nechceš?
Dá Vévodkyni facku.
Prosím, odpusťte, paní; jste to vy?

Vévodkyně. Jsem já to? ano, jsem to, pyšná Frankyně;
jen s mými nehty blíže k vaší kráse,
a ve tvář zatnu vám své desatero.

Král Jindřich. Má milá tetko, upokojte se,
to ona nechtěla.

Vévodkyně. To nechtěla!
Ó dobrý králi, opatři se v čas,
sic uhejčká tě hravě jako děcko:
ač, kdo zde pánem, zpodků nenosí,
však Leonora nemá bít bez pomsty.

Vévodkyně odejde.

Buckingham. Já, lorde kardinále, půjdu za ní,
dám pozor na Humphreye, jak se tváří:
jí rozdrážděné ostnu netřeba,
ta tryskem poběhne k své záhubě.
Odejde.

Gloster se vrátí.

Gloster. Ted', pánové, když ochlazen můj hněv
obejitím tohoto čtverhranu,
přicházím mluvit o veřejných správách.
Co vašich zlostných, ošemetných nářků
se týká, dokažte je, stojím k právu:
než Bůh buď milostiv mé duši tak,
jak povinně miluji vlast i krále!
Co do věci však, o kterou se jedná,
pravím, můj králi, York jest nejschopnější,
by vašim vladařem byl v říši Francké.

Suffolk. Než koho zvolíme, dovolte mně
uvést důvody nemálo vážné,
že York jest nejmiň schopen ze všech lidí.

York. Povím ti, Suffolku, proč neschopen jsem.
Neumím předně lichotit tvé pyše,
pak, kdybych postaven byl na to místo,
lord Somerset by zdržoval mne zde
nevýpravně bez výstroje a peněz,
až Francko padlo by dauphinu v ruce.
Tak onehdy jsem tancoval mu k notě,
až Paříž obležena hladem padla.

Warwick. To mohu dosvědčit; horšího činu
nespáchal v zemi té nižádný zrádce.

Suffolk. Mlč, urputníče!

Warwick. Ty pýchy obraze, proč mám já mlčet?
Vystoupí sluhové Suffolкови, přivádějíce Hornera a Petra.

Suffolk. Protože muž zde zradou nařčený:
dejž Bůh, by York se ospravedlnil!

York. Viní zde Yorka někdo ze zrady?

Král Jindřich. Suffolku, rcí, co znamená to vše?

Suffolk. Račte, Milosti, tu jest onen člověk,
jenž mistra svého viní z velezrady,
an řekl, Richard, Yorský vévoda,
že pravý prý jest dědic koruny,
a Vaše Milost uchvatitel trůnu.

Král Jindřich. Mluv, člověče, byla to slova tvá?

Horner. S dovolením Vaší Milosti, já nikdy nepovídám ani nepomyslil něco takového. Bůh je můj svědek, že mne ten darebák nepravě obžaloval.

Petr. Těchto deseti hnátů se dokládám, lordové.

Drží ruce své vzhůru.)

že to řekl ke mně v hořejší komoře, když jsme čistili oděni mylorda z Yorku.

York. Hnojníku podlý, sprostý nádeniče, své hrdlo dáš mi za tu zrádnou řeč. –

Já prosím Vaši Milost královskou, by všecka přisnost zákona jej stihla.

Horner. Ach mylord, ať visím, mluvil-li jsem kdy ta slova. Můj udavač jest můj učedník, a když jsem ho onehdy trestal za provinění, přísahal na kolenou, že mi to splatí, mám na to hodné svědky, a proto žádám Vaši královskou Milost, abyste neráčil zavrňovat poctivého člověka na žalobu padoucha.

Král Jindřich. Co na to vyřknem, strýče, podle práva?

Gloster. Ten výnos, pane, mám-li soudit já:

necht' Somerset ve Francku vladaří, když podezření tím na Yorka padá, a těmto pak buď ustanoven den ke souboji na příležitém místě, neb svědky má zlé vůle svého sluhy; tak zákon velí, a to výnos můj.

Král Jindřich. Buď tedy tak. Mylord Somerset, my vás činíme vladařem ve Francku.

Somerset. Pokorný dík měj Milost královská.

Horner. A já přijímám souboj s ochotností.

Petr. Ach mylord, já neumím šermovat; pro Pána Boha, mějte slitování nade mnou! vztek toho člověka mne přemůže! Ó Bože, buď mně milostiv! Já nedovedu učinit ani jedinké rány. Ó Bože, moje srdce!

Gloster. Musíš se bít, chlapíku, aneb viset.

Král Jindřich. Pryč s nimi do žaláře, souboj děj se posledním den měsíce příštího. –

Pojď, Somersete, chcem tvůj odchod vidět.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Tamtéž. Zahrada Vévody Glosterského.

Vystoupí Markéta Jourdainová, Hume, Southwell a Bolingbroke.

Hume. Pojd'te, pánové; vévodkyně, pravím vám, očekává vyplnění vašich slibů.

Bolingbroke. My jsme na to připraveni, pane Hume. Chce její Vznešenost vidět a slyšet naše zaklínání?

Hume. Tak jest; jakž jináče? O její srdnatost nemějte strachu.

Bolingbroke. Já slyšel o ní, že jest žena nepřekonatelného ducha. Bude ale příhodno, pane Hume, abyste byl při ní nahoře, zatím co my dole budeme zaneprázdněni; a tedy vás prosím, jděte s Pánem Bohem a nechte nás zde.

Hume odejde.

Matko Jourdainko, vy se vrhněte na zem a zůstaňte ležet na břiše; vy, Johne Southwelle, budete čist. A teď chutě do toho.

Vévodkyně se objeví nahoře.

Vévodkyně. Tak, tak, pánové; buďte mi všickni vítáni. A nyní k věci; čím dřív tím líp.

Bolingbroke. Jen strpení, neb kouzla mají čas svůj:

noc pozdní, tmavá, mrtvé noční ticho, ten noční čas, když zapálena Troja, když sejček kulichá a vijí psi, když chodí strašidla a ze hrobů vstávají duchové, ta doba nejlíp se hodí k tomu, co chcem před se bráti. Bez strachu sed'te, Milost paní; vázán v posvátný kruh jest, koho zavoláme.

Vykánávají přiměřené obřady a dělají kruh. Southwell čte: „Conjuro te atd.“ „Strašné blyškání a hřmění, načez objeví se Duch.

Duch. Adsum.

Markéta Jourdainová. Asmode, při sám Bůh věčný, jehož jmena, moci s chvěním se strachuješ, mně odpovídej; pokud to nesplníš, oduť se nehneš.

Duch. Nač chceš se ptejt; ó kým jest po všem už!⁶⁾

Bolingbroke. Nejprv o králi. Co se stane s ním?

Duch. Živ jest ten vévoda, jenž svrhne krále, však přečkav jej násilnou sejde smrtí.

Southwell zapisuje co mluví duch.

Bolingbroke. Jaký Suffolka čeká osud?

Duch. Ten zhyna konec vezme na vodě.

Bolingbroke. Co potká Somerseta vévodu?

Duch. Ten stráž se hradů; na písčítých on bezpečnější pláních, než kde se pevné hrady pnou. – Již dosti buď, neb nevydržím déle.

Bolingbroke. Sestup ve tmu a propas horoucí; zlý duchu, zmiz!

Bleskot a hřmění, Duch se propadne.

Vystoupí kvapně York a Buckingham se stráží, a jiní.

York. Chopte se zrádců těch a jejich tretů!

Tuším, že dobře jsme tě, babo, střehli. –

jak, Milost paní zde? toť král i země vám dlužni velice za tuto péči; a lord protektor, nepochybuji, vám dobře odmění tu zásluhu.

Vévodkyně. Ni odpolu tak zle, jak tvou o krále, ty utrahači, lichý hrozitelí.

Buckingham. Ba lichý, paní. Co říkáte tomu?

Ukazuje jí papíry.

Pryč s nimi, necht' jsou pevně sevěni, a každý zvlášt'. – Vy, paní, pojd'te s námi. Stafforde, vem ji s sebou.

Vévodkyně odejde s hůry.

Ted' přijdou na jevo ty vaše hračky, a všecky. – Pryč.

Odejdou stráž se Southwellem, Bolingbrokem a t. d.

York. Mylord Buckingham, dobře tuším

jste je vyčíhal: čistý ouklad to,

výborně vymyšlen ke stavbě další!

Ted' nahlédněme v dábelské to písmo.

Co stojí zde?

(Čte) „Živ jest ten vévoda, jenž svrhne krále, však přečkav jej násilnou sejde smrtí.“

Tot' právě jako:

„Ajo te, Aeacida, Romanos vincere posse.“

Nuž dobře, dále:

„Pověz, jaký Suffolka čeká osud?“ –

„Ten zhyna konec vezme na vodě. –

„Co potká Somerseta vévodu?“ –

„Ten stráž se hradů;

„na písčítých on bezpečnější pláních, než kde se pevné hrady pnou.“

Již pojd'me, lordové;

těch výroků prorockých obdržet nesnadno, nesnadno jim rozumět.

Král ubírá se k St. Albanu ted',

s ním manžel jest milostné této paní:

za nimi pospěš tato novina

tak rychle jak ji nésti může oř;

smutné pro lorda protektora snídání.

Buckingham. Dovol mně Milost Vaše, lorde z Yorku, být poslem tím za jeho odměnu.

York. Jak se líbí, můj dobrý lorde. – Hej, kdo jest tu při ruce?

Vystoupí Sloužící.

York. Pozvete ke mně k večeři na zítřek
mylordy Salisbury-ho a Warwick. –
Teď pryč.
Odejdou.

Jednání druhé.
Výjev první.
Saint Albans.

Vystoupí Král Jindřich, Královna Markéta, Gloster,

Kardinál a Suffolk se sokolníky hulákajícími.

Královna Markéta. Věřte, mylordové, od sedmi let
jsem neviděla lepší honby vodní;
než, dovolte mně, prudký vítr byl,
a deset proti jedné bylo sázet,
že starý Jasek ani nevylítne.

Král Jindřich. A jak, mylorde, ten váš sokol vrazil,
a jak se povznes' výš nad všechny jiné! –
Tu vidět božskou moc v všelikém tvoru!
Ba pták a člověk rád vystoupí vzhůru.

Suffolk. Nic divno, rače dovolit můj králi,
že sokolové lorda protektora
tak dobře vzhůru jdou; neb vědíť oni,
že jejich pán rád bývá na vrchu
a nese mysl nad sokolí vzlet.

Gloster. Mylorde, jenom sprostý, podlý duch
nemíří výš než může vzlítout pták.

Kardinál. To jsem si myslil, že chce nad oblaky.

Gloster. Ba, pane kardinále; co vy tomu díte?
Což kdyby Vaše Milost k nebi vzlítla?

Král Jindřich. Ku pokladnici věčných radostí!

Kardinál. Tvéť nebe na zemi; tvé oči, mysl
měří ku koruně, jež pokladem
jest srdce tvého, zhoubný protektore,
nebezpečný ty peere, kterýž hladko
pohrává s králem i obecným dobrem.

Gloster. Jak, kardinále, tak-liž drzé tvoje kněžství?
Tantae ne animis coelestibus irae?
Tak prchlý duchovní? můj dobrý strýče,
takou to zlobu kryjte; nesrovnávat'
se s vaší svatostí chování toto.

Suffolk. Nižádná zloba, pane, jen co slušno
na taký spor a na tak zlého peera.

Gloster. Jak kdo, mylorde?

Suffolk. Jako vy, mylorde;
s dovolením Vašeho protektorství.

Gloster. Tvou drzost, Suffolku, zná Anglie.

Královna Markéta. I tvou ctižádost, Glostře.

Král Jindřich. Ticho, prosím,
má choti; neštvi tyto vzteklé peery,
nebť blahoslavení na zemi smírci.

Kardinál. Kýž blahoslaven jsem za mír, jež zjednám
mečem na tomto pyšném protektoru!

Gloster (*stranou ku Kardinálovi*). Věřu, můj svatý strýče, přál
bych sobě,
by přišlo k tomu.

Kardinál (*stranou ku Glostroví*). Budiž, troufáš-li si.

Gloster (*stranou*). Nižádných rot nesbírej pro tu věc;
svou vlastní osobou stůj za přečin.

Kardinál (*stranou*). Běda, nedostojíš-li; troufáš-li si:
dnes večer na východní straně háje.

Král Jindřich. Co máte, páni?

Kardinál. Vězte, strýče Glostře,
by chlap váš kvapně nebyl ukryl ptáka,
větší by lov byl. (*Stranou*) S mečem dvourukým.

Gloster. Zajisté.

Kardinál (*stranou*). Slyšel jsi? na východní straně háje.

Gloster (*stranou*). Já přijdu, kardinále.

Král Jindřich. Co máte, strýče Glostře?

Gloster. O lovu s ptákem řeč, jiného nic.

(*Stranou*) Rodičko Boží! knězi, já tvou palici
ti oholím, sic nerozumím šermu.

Kardinál (*stranou*). Medice te ipsam;
hled' se, protektore, a chraň se sám.

Král Jindřich. Zmáhát' se vítr, jak žluč vaše roste.

Jak nemilá ta hudba mému srdci!
Při strun těch skřípotu zda doufat v souzvuk?
Prosím, mylordové, bych srovnal spor váš.

Vystoupí Obyvatel Svato-Albanský křiče: Zázrak!

Gloster. Co znamená ten křik?

Jaký to zázrak, chlape, vyhlašuješ?

Obyvatel. Zázrak! zázrak!

Suffolk. Ku králi pojd', a pověz jaký zázrak.

Obyvatel. Opravdu, v kapli Svato-Albanské
prohlídl slepec před půl hodinou,
muž, který před tím nikdy neviděl.

Král Jindřich. Buď chvála Bohu, jenž věřícím duším
ve tmách podává světla, v strasti těchy.

*Vystoupí Starosta Svato-Albanský s radou, pak Simpcox,
nesen v sesli od dvou osob, a jeho Žena, za nimi veliký zástup
lidu.*

Kardinál. Tu měšťanstvo přichází v průvodu,
vedouc před Vaši Výsost muže toho.

Král Jindřich. Velkát' mu útěcha na zemi přána,
byť jemu zrak i hříchu přimnožil.

Gloster. Ustupte, páni, ved'te jej ku králi;
neb Jeho Výsost rád by mluvil s ním.

Král Jindřich. Pověz nám, dobrý muži, zevrub všecko,
abychom za tě Boha chválili.

Byls dlouho slep, a nyní uzdraven?

Simpcox. Slep narozen, Vaši Milosti.

Žena. Tak tomu v pravdě.

Suffolk. Kdo jest ta ženská?

Žena. Jsem jeho manželka, s dovolením.

Gloster. Lepší svědectví mohla bysi dát, kdybysi byla jeho
matkou.

Král Jindřich. Odkud jsi rodič?

Simpcox. Z Berwicku na severu, Milost pane.

Král Jindřich. Chudáku! Bůh byl velmi na tě laskav,
pročež mu ve dne v noci vzdávej dík,
jsa pamětliv, co učinil jest Pán.

Královna Markéta. Rci, dobrý muži, přišels náhodou
neb z pobožnosti k této svaté schránce.

Simpcox. Bůhť svědek, z pouhé pobožnosti, neb
víc nežli stokrát volal na mne ve snách
svatý Alban; řka: Přijď a obětuj
u schránky mé, a já ti pomohu.

Žena. Tak na vlas jest, já sama častokrát
jsem slyšela ten hlas, co naň tak volal.

Kardinál. Jak, ty jsi chrom?

Simpcox. Ba, pomoz Všemohoucí!

Suffolk. Jak's přišel k tomu?

Simpcox. Pádem se stromu.

Žena. Se švestky, pane.

Gloster. Jak's byl dlouho slep?

Simpcox. Od narození.

Gloster. Jak, a lezel's na strom?

Simpcox. Jak živ ten jedinkrát, jsa ještě mlád.

Žena. Tak jest, a zaplatil to velmi draze.

Gloster. Tot's veliký byl švestek milovník,
se tak odvážit.

Simpcox. Ach, můj dobrý pane,
mé ženě zachtělo se švestek, já pak
s nebezpečenstvím života lez' pro ně.

Gloster. Chytrý to chlap! To však mu nepomůže. –
Ukaž mi oči – zavři je – teď otevř; –
ty ještě, myslím, dobře nevidíš.

Simpcox. Ba jasně vidím, pane, jako den,
buď chválen za to Bůh a svatý Alban.

Gloster. Mluvíš ty tak? Jaké ten plášť jest barvy?

Simpcox. Tenť červené, tak červený jak krev.

Gloster. To's dobře řeč'. A tento kabát můj?

Simpcox. Tenť barvy uhlové, čern jako smůla.

Král Jindřich. Jak že? ty víš, jaké jest barvy smůla?

Suffolk. Vždyť přec ji tuším nikdy neviděl.

Gloster. Však kabátů a plášťů před tím mnoho.

Žena. Až podnes jaktěživ ne.

Gloster. Pověz mi, chlapiku, jaké jest jméno mé?

Simpcox. Ach, pane, já nevím.

Gloster. Jak tomuto říkají?

Simpcox. Nevím.

Gloster. Ani kterak tomu zde?

Simpcox. Věru nevím, pane.

Gloster. Kterak ty sám se jmenuješ?

Simpcox. Aleš Simpcox, s vaším dovolením.

Gloster. Nuž sed' tu, Alši, jako největší

v celém křesťanstvu lhář. Slep narozen

bys naše jména moh' tak dobře znát,

jak šatů našich barvy rozličné.

Zrak může rozeznávat barvy, náhle

však jmenovat je všecky není možná.

Div, páni, učinil zde svatý Alban;

zdaž nebylo by umění to velké,

jimž mrzák ten by nabyl zdravých nohou zase?

Simpcox. Ó, kýž by vám to, pane, bylo možná!

Gloster. Vy páni Svato-Albanští, nemáte biřice ve svém městě,

a takové nějaké věci, jimžto říkáme karabáče?

Starosta. Máme, mylorde, líbo-li Vaší Milosti.

Gloster. Tedy hned pro nějakého pošlete.

Starosta. Hej, hochu, přived' honem biřice.

Odejde jeden Sluha.

Gloster. A teď mi sem přineste stoličku.

Stolička se přinese.

Nyní, chlapiku, chceš-li se uchránit vymrskání, skoč přes tuto stoličku a utec.

Simpcox. Ach, pane, já nemohu sám o sobě na nohou stát; vy byste mne zbytečně trýznili.

Vrátí se Sluha s Biřicem.

Gloster. Dobře, tedy ti musíme pomoci na nohy. – Hej, biřice, mrskej ho tak dlouho, dokud nepřeskočí tuto stoličku.

Biřic. To učiním, mylorde. – Pojď' hochu, honem dolů kazajku.

Simpcox. Ach, pane, co mám dělat? Já nodovedu sám stát.

Biřic mu dá ránu, načež Simpcox přeskočí stoličku a uteče; lid za ním, volaje: Záznak!

Král Jindřich. A na to hledě, Pane, shovíváš?

Královna Markéta. Já musila se smát, jak chlap ten běžel.

Gloster. Za ním; tu necudu odved'te pryč.

Žena. Ach, pane, my to činili z pouhé nouze.

Gloster. Necht' jsou mrskáni skrze každé městečko až do Berwicku, odkud přišli.

Odejdou Starosta, Biřic, Žena a t. d.

Kardinál. Dnes vévoda Humphrey záznak vykonal.

Suffolk. Ba, chromý skočmo se na útěk dal.

Gloster. Vy větších divů doved' jste než ten, když celá města prchla v jeden den.

Vystoupí Buckingham.

Král Jindřich. Jakých přináší zpráv strýc Buckingham?

Buckingham. Jaké oznámit srdce mé se třese.

Ničemných lidí zlopověstná rota,

pod záštitou a v společnosti paní

Lenory, chotí protektorovy,

jež vůdkyní a hlavou této spřeže, –

zlý úklad strojili na vaši vládu

pomocí čarodějnic, zaklínačů,

kteréž jsme přistihli při samém skutku,

když z podzemí zlé duchy volali,

o životě a smrti králově

vyzvírajíce, též i jiných pánů

z Vaší Vyvýšenosti tajné rady,

jak zevrub Vaše Milost uslyší.

Kardinál (*stranou ku Glostroví*). A během tím, mylorde protektore,

soud vaši choť v Londýně očekává.

Tou zprávou tuším otupěl váš meč,

a rovněž nebudete státi v čas.

Gloster. Ctižádný knězi, ustaň hněst mé srdce!

Mé síly přemoh' zármutek a žal;

a takto přemožen ti ustupuji,

ba nejnižšímu chlapu.

Král Jindřich. Ó jakých neplech natropí zlí lidé, na vlastní hlavy zkázu přivodíce.

Královna Markéta. Zde, Glostře, viz vlastního hnízda kaz; sám neuhonným být jest nejlíp as.

Gloster. Co mne se tkne, Bůh svědectví mi dá,

jak mil mi král, jak mila vlasti má:

co ženy mé, nevím jak stojí věci.

Zarmoucen jsem, že to jsem slyšet musel;

jeť ducha šlechtného, jestli však,

nad ctí a cností svou se zapomněvší,

ve spolky vešla s lidem takovým,

jenž, jako smůla, przní šlechtnost,

pak vyhostím ji z lože, z obcování,

ať zákonu a hanbě v kořist padne,

že čestné jméno Glostra pro ni vadne.

Král Jindřich. Nuž dobře, noci té zde odpočinem,

a zítra vrátíme se do Londýna,

vyšetřit zevrub celou tuto věc,

a k odpovědi pohnat hanebniky;

necht' právo to na rovnou váhu dá,

jež neklame a vždycky pravdu má.

Troubení. Odejdou.

Výjev druhý.

Londýn. Zahrada vévody Yorského.

Vystoupí York, Salisbury a Warwick.

York. Teď, milý Salisbury a Warwicku,

dovolte, bych po skrovném obědě

v té kryté chodbě srdci ulevil,

chtě vaše zdání znát stran mého práva

k anglické koruně, jež nepochybně.

Salisbury. Jsem žádostiv to slyšet úplně.

Warwick. Mluv, milý Yorku: dobré-li tvé právo, rod Nevilů ti podává se k službě.

York. Nuž slyšte:

Král Edward třetí sedm synů měl;

první byl Edward Walesský, černý princ;

druhý Vilém z Hatfieldu, třetí pak

byl Lionel, Clarenský vévoda;

čtvrtý Jan Gauntský, vévoda z Lankastru,

pan Edmund Langley, Yorský vévoda;

Glosterský, Tomáš z Woodstocku, byl šestý;

sedmý konečně Vilém Windsorský.

Z těch Edward, černý princ, před otcem zemřel,

a po něm jediný syn Richard zůstal,

jenž po Edwardu třetím kraloval,

až Jindřich Bolingbroke Lankasterský,

nejstarší syn a dědic Jana z Gauntu,

korunován pod jménem Jindřich čtvrtý,

se zmocnil říše, svrh' pravého krále,

choť jeho ubohou do Francka poslal,

odkud pocházela, jej do Pomfretu,

kdež dobrý Richard, jak vám vědomo,

byl zrádně zavražděn.

Warwick. Máť pravdu vévoda,

tak dům Lankasterský na trůn se dostal.

York. Na němž se drží násilím, ne právem;

neb po Richardu, jenž byl dědicem

prvního syna, patří panování
potomstvu jeho nejbližšího bratra.

Salisbury. Vilém z Hatfieldu zemřel bez dědice.

York. Třetí však syn, vévoda Clarenský
(od něhož já své právo k trůnu vedu),
měl dceru Filipínu, provdanou
Edmundu Mortimeru, hraběti z Marchu.
Edmundův syn byl Roger, hrabě z Marchu,
jenž zplodil Edmunda, Annu a Leonoru.

Salisbury. Ten Edmund, jak jsem četl, hlásil se
za panování Bolingbroka k trůnu,
a byl by králem stal se, kdyby jej
byl Owen Glendower nebyl do smrti
ve vazbě držel. Avšak dále teď.

York. Nejstarší jeho sestra Anna, matka
má, koruny dědička, vzala si
Richarda Kambridgeského hraběte,
který byl syn Edmunda Langleye,
pátého syna Edwarda třetího.
Po ní mám právo k říši, neboť byla
dědičkou Rogera, hraběte z Marchu,
který byl syn Edmunda Mortimera,
manžela Filipiny, jediné
to dcery Lionea Clarenského:
tak, potomstvo-li syna staršího
má přednost před mladším, jsem králem já.

Warwick. Což jasného můž býti jasnější?
Jindřich od Jana z Gauntu vede právo,
od syna čtvrtého, York od třetího.
Pokud potomstvo Lionelovo
nevymřelo, on neměl panovat;
a ono nevymřelo: v tobě květe
a v synech tvých, zpanilých výstřelcích
takého kmene. Otče Salisbury,
zde oba klekněm, a v tom úkrytu
první pozdravme svého panovníka,
jenž ku koruně po rodu má právo.

Oba. Buď zdrav náš pán, král Richard Anglický.

York. Mé díky, pánové. Vaším však králem
já nejsem, dokud nekorunován,
a dokud tento meč můj nezbarven
srdečnou krví Lankasterovců;
a to tak hned se nedá vykonat,
než prozřetelně jen a v tajnosti.
Čiňte jak já v těch nebezpečných dnech,
nehleďte na zpupnost Suffolkovu,
na pýchu Beauforta, ni na ctižádost
vévody Somerseta, nehleďte
na Buckinghamu i tu všecku zběh,
až v osidla jim padne pastýř stáda,
šlechtný kníže, dobrý Humphrey Gloster:
to jest, kam směřují, a v této snaze,
dobře-li předzvídam, i sami zhytnou.

Salisbury. Dost; zcela, pane, známe vaši mysl.

Warwick. Mé srdce dí, že někdy hrabě Warwick
vévodu Yorka králem učiní.

York. A já zas, Neville, to k sobě dím,
že Richard ještě dočká se té doby,
kdež učiní hraběte Warwicka
největším mužem v Anglii po králi.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tamtéž. Soudní síň.

*Troubení. Vystoupí Král Jindřich, Královna Markéta,
Gloster, York, Suffolk a Salisbury; Vévodkyně Glosterská,
Markéta Jourdainová, Southwell, Hume a Bolingbroke pod
stráží.*

Král Jindřich. Paní Lenoro Cobhamová, choti

vévody Glosterského, předstupte:
před Bohem i před námi veliká
jest vaše vina, slyšte výrok práva
za hříchy, na něž písmo smrt vynáší. –
(*K Jourdainové a ostatním*) Vy čtyři odtud do žaláře zpět,
a odtamtud na popraviště přímo:
ta čarodějnice buď v Smithfieldu
na prach upálena, vy ostatní
na šibenici buďte uskrceci.
Vy paní, kteráž lepšího jste rodu,
jsouc na vždy zbavena své hodnosti,
po třídním pokání veřejném
u vyhnanství zde ve své vlasti žíte
na výspě Man, a s vámi Sir John Stanley.

Vévodkyně. Vítám vyhnanství, vitala bych smrt.

Gloster. Eleonoro, tebe zákon soudil;
mně nelze chránit toho, jež on zavrhl.

Odejdou Vévodkyně a ostatní vězňové pod stráží.

Mámť oči slzí, srdce žalu plné.
Ach Humphreyi, ta hanba v tvojm věku
tvou hlavu v zármutku přivede pod zem! –
Prosím, Milosti, bych měl odejítí,
žal útěchy, věk odpočinku žádá.

Král Jindřich. Stůj, Humphreyi, Glosterský vévodo:
dřív, nežli půjdeš, dej mi berlu svou,
chcet' Jindřich sám svým protektorem být:
Bůh bude nadějí mně, podporou,
i vůdcem mým a svící mojim krokům.
Odejdi v pokoji, mně mil neméně,
než když byl's protektorem krále svého.

Královna Markéta. Nevím já věru, proč král zletilý
by měl mít protektora jako dítě. –
Bůh a král Jindřich veslo v rukou mějte,
vy s berlou králi říši odevzdejte.

Gloster. Zde berla má, šlechtný Jindřichu:
věz, že ji vracím s rovnou ochotou,
jak otec tvůj mně dal jí do rukou;
a tak ochotně k nohous kladu tobě,
jak toužebně ji přejou jiní sobě.
S Bohem, můj králi; po nebytí mém
necht' bydlí čestný mír při trůně tvém.

Odejde.

Královna Markéta. Ted' Jindřich králem jest, já královnou,
a Humphrey Gloster sotva samým sebou.

Jak zmrzačen; dvě rány najednou –
choť u vyhnanství, a oud useknut,
čestná složena berla: – zde buď dále,
kde pravé místo její, v rukou krále.

Suffolk. Tak strmá sosna větve kloníc chřadne,
tak pych Lenořin v nejmaldších dnech vadne.

York. Již nechto ho. – Milosti královská,
dnes má ten souboj býti odbyván,
a obě strany pohotově jsou
do ohrady, zbrojří i jeho chlap,
Vaše-li Výsost chce tu bitku zřít.

Královna Markéta. Tak, milý lorde; proto schvalně jsem
dvůr opustila, vidět tuto pútku.

Král Jindřich. Nuž s Pánem Bohem, všecko přichystejte,
ať zde to skončují; Bůh právo zastáň!

York. V tak bídném stavu neviděl jsem chlapa,
neb aby tak se před potyčkou třásl,
Jak toho žalobníka, pánové,
onoho zbrojřova služebníka.

*S jedné strany vystoupí Horner a jeho sousedé, kteří mu tak
připíjejí, až jest opilý. Horner má v ruce kyj, na jehož konci
upevněn pytlík naplněný pískem⁷⁾, a před ním jde buben.*

*S druhé strany vystoupí Petr, též s bubnem a podobným kyjem,
provázen od učedníků jemu připíjejících.*

1. sused. Zde, susede, připíjím vám sklenici sektu; a nebojte

se, sousede, však vy to dobře vyvedete.

2. soused. A zde, sousede, zde je sklenice čarneká.⁸⁾

3. soused. A tu je žbánek dobrého ležáku; píte, sousede, a nebojte se svého čeledína.

Horner. Jen sem s tím, na mou pravdu, já si ode všech zavdám; nevidáno Petra!

1. učedník. Zde, Petře, ti přijímám, a neměj strach.

2. učedník. Buď veselý mysl, Petře, a neboj se svého mistra: bojuj za čest učedníků.

Petr. Děkuji vám všem, píte a modlete se za mne; neboť se mně zdá, že to byl můj poslední doušek na tomto světě. – Robine, umru-li, tedy ti odkazuji svou zástěru; a ty, Vilíku, máš dostat mé kladivo; a ty, Tomši, vezmi si všechny peníze, které mám. – Ó Pane Bože, smiluj se nade mnou! neboť já se nemohu postavit proti svému mistru, který se už tolik šermovat naučil.

Salisbury. Pojďte, nechte pití a mějte se k boji. Jak se jmenuješ, hochu?

Petr. Petr.

Salisbury. Petr? Kterak ještě?

Petr. Prášil.

Salisbury. Prášil? tedy hled', ať svému mistru náležitě vyprášíš.

Horner. Pánové, já jsem přišel na poštívání svého čeledína, abych mu dokázal, že jest padouch, a já že jsem poctivý muž; co se týče vévody Yorského, chci na to umřít, jestliže jsem kdy něco zlého proti němu obmýšlel, nebo proti králi neb královně. A proto, Petře, máš dostat pořádně za ucho.

York. K věci; – ten chlap již plete jazykem.

Nechť trouba znamená dá soubojníkům.

Troubení, oni se potýkají a Petr porazí svého mistra.

Horner. Zadrž, Petře, zadrž! Já se přiznávám, přiznávám se k zradě.

Umře.

York. Vemte mu zbraň. – Hochu, děkuj Bohu a dobrému vinu v kotrbě tvého mistra.

Petr. Ó Bože! já přemohl svého nepřítele před tímto shromážděním? Ó Petře, tvoje spravedlivá věc zvítězila.

Král Jindřich. Odneste s očí nám tohoto zrádce.

neb smrtí dokázána jeho vina,

a Bůh nám spravedlivý objevil

bezelstnou nevinnost tohoto hochu,

ježž on bezprávně hleděl zavraždit.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Tamtéž. Ulice.

Vystoupí Gloster se služebníky v smutečním oděvu.

Gloster. Tak nejjasnější den své mračno mívá,

a po letě přichází vezdy zima

neúrodná s zuřivým, ostrým mrazem.

Tak slast a žel se střídá s počasím.

Kolik jest hodin, hoši?

Služebníci. Deset, pane.

Gloster. K desáté hodině jsem objedнан,

bych čekal na choť pokutu trpící.

S těžkem tu kamenitou cestu snese

krok její nohy jemně citlivé.

Milá Lenorko, vznešená tvá mysl

nevytrpí té podlé luzy zraky,

hledící v tvář ti s drzým posměchem,

kterážto druhdy následovala

pyšného vozu tvého kol, když v slávě

jsi jela vítězně skrz ulice.

Než ticho! Zdá mi se, že jde; mé oko

slzící, chystej se zřít její bídu.

Vystoupí Vévodkyně Glosterská v bílé košili, majíc na zádech připevněné papíry, bosa, s hořící svíci v ruce; Sir John

Stanley, sudí a úředníci.

Služebníci. Máme ji vysvobodit, Milost pane?

Gloster. Ani se nehněte, a pusťte je.

Vévodkyně. Přichází pán můj vidět hanbu mou?

Teď též pokání činíš. Kterak civí!

Jak hloupý zástup na nás ukazuje

a hlavou kýve, zrak upírá na tě.

Ó Glostře, skryj se protivným těm zrakům,

a zavřen v komnatě mou hanbu plakej

a kletbu volej na své nepřátele,

jenž spolu mými jsou i tvými také.

Gloster. Má drahá, upokoj se, zapomeň

na hoře své.

Vévodkyně. Ó Glostře, zapomínat mne uč na samu sebe: neb když myslím,

že jsem tvou řádnou manželkou, a ty

že kníže jsi a protektor té země,

tuším, že neměli by mne tak vodit,

v šat hanby oděnou, na zádech s listy;

provázenou od luzy, jenž se těší.

že slzí mych i vzdechů hlubokých.

Mé outlé nohy tvrdý křemen řeže,

a klesám-li, spřež nezbedná se chechtá,

radíc mně dávat pozor na své kroky.

Ach Humphreyi, kterak mně možno snést

to jařmo hanebné? či můžeš myslit,

že ještě kdy se na svět mohu dívat

a šťastnými zvát ty, jimž slunce svítí?

Ne, temno buď mým světlem, noc mým dnem

zpomínka na mou nádhru mým peklem.

Časem si řeknu, že jsem manželkou

vévody Humphreye, on že jest kníže

a vládá země, který vládl tak

a taký kníže byl, že při tom stál,

když jeho manželku opuštěnou

na odiv stavěli – terč posměchu

všem plahočivým, podlým zahalečům.

Však buď jen krotký, hanby mé se nestyd';

neděs se ničeho, až nad tvou hlavou

zjeví se smutná sekera, což věru

se v brzce stane. Suffolk zajisté, –

jenž zcela vládne tou, kteráž i tebe

i všechny nás nenávidí, – a York,

bezbožný Beaufort, ošemetný kněz ten,

nalíčili na tebe vějičky,

a leť ty kam chceš, všude tebe chytou.

Avšak neboj se, až máš nohu v kličce,

aniž hled' předejít nepřátel svých.

Gloster. Ustaň, Lenoro, neboť míříš krivo;

dřív musím vinen *být*, než nalezen:

bych dvacetkrát měl tolik nepřátel

a každý dvacetkráté tolik moci,

tí všickni nemohou mně uškodit,

pokud jsem poctiv, věren, bez viny.

Chceš, bych tě sprostil této potupy?

Však hanbu tvoji bych tím nesmazal,

než sám se vinným stal urážky práva.

Nejlíp pokojnu býti, má Lenoro:

již k trpělivosti své srdce měj;

div několika dní těch rychle mine.

Vystoupí Hlasatel.

Hlasatel. Zvu Vaši Milost k Jeho Majestátnosti parlamentu,

jenž bude se odbývat v Bury prvního dne příštího měsíce.

Gloster. A na mé svolení se neptali!

I toť jsou tajnosti. – Nuž dobře, přijdu.

Hlasatel odejde.

Má Leonoro, již se musím loučit: –

a pane sudí, její pokutu

neprodlužujte přes královský rozkaz.

Sudí. Můj úkol skončen, Vaše Milosti,

ted' sir John Stanley nařízeno má
ji s sebou vzít na ostrov Man.

Gloster. Sir John,
poručen dohled vám nad chotí mou?

Stanley. To jest můj ouřad, Vaše Milosti.

Gloster. Nemějte se k ní hůře, že vás prosím,
abyste k ní byl laskav: opět může
usmát se na mne svět, a já se dočkat
té doby, kde vám za to odměnit
se budu moci. Buďte zdrav, sir John.

Vévodkyně. Můj pán odchází, nedav mně ni s Bohem?

Gloster. Mé slzy svědčí, že mně mluvit nelze.

Odejdou Gloster a jeho služebníci.

Vévodkyně. I ty's mne opustil? S tebou jde všechna
má útěcha! již nezbývá mi žádná:

má radost smrt jest, smrt, jejížto jmeno
mne často lekalo, neb přála jsem si,
by tento svět potrval na věky. –

Prosím tě, Stanley, vezmi pryč mne odtud;
kam, o to nedbám, neb nežádám přízně;
odved' mne tam jen, kam tvůj rozkaz zní.

Stanley. Na ostrov Man zní rozkaz, Milost paní;
chována máte být dle stavu svého.

Vévodkyně. Toť věru zle, neb stav můj hanba jest,
a mám-liž hanebně chována být?

Stanley. Co vévodkyně, Humphreyova choť,
dle toho stavu máte být chována.

Vévodkyně. S Bohem, sudí, a líp se měj než já,
ač byl jsi průvodčím mé potupy.

Sudí. To ouřad můj; odpusťte, Milost paní.

Vévodkyně. Nuž dobře, s Bohem; ouřad tvůj jest skončen.
Pojd', Stanley, půjdem?

Stanley. Po odbytém pokání, Milost paní,
shod'te tu košili, a pojd'me vás
obléct na cestu.

Vévodkyně. Svoji hanbu nelze
mi shodit s košilí, ta zavěsí se
na nejskvostnější šat můj, viditelná,
ať vyšňořím se jak chci. Pojd' a ved' mne.
Již práhnu spatřiti své vězení.

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Opatství Buryské.

Vstoupí do parlamentu Král Jindřich, Královna Markéta,

Kardinál Beaufort, Suffolk, York, Buckingham a jiní.

Král Jindřich. Divno, že mylord Gloster nepřišel,
neb není jeho zvyk býti posledním.

Co asi ted' od nás ho vzdaluje?

Královna Markéta. Což nevidíte? či snad nechcete,

jak divně změnil se v chování svém?

S jakou si velebností počíná,

jak urputným se od nedávna stal,

jak zhrdnu, zpánovitěl k nepoznání?

Vím čas, kde býval krotký, přívětivý,

a když jen z dále pohlédli jsme naň,

již kolena ohýbal, tak že byl

celému dvoru divem pokory.

Potkejte nyní jej, a je-li z rána,

kde každý člověk dá vám dobré jitro,

on svrastě obočí se zamračí

a přejde s nohou neoblomenou,

dlužnou nám odpiraje povinnost.

Malých nedbáme psů, když cení zuby;

velké však muže děsí řvání lva:

a Humphrey není v zemi bez moci.

Považte předně, že vám blízek rodem,

a klesnete-li vy, on že se vznese.

A proto zdá mi se, že není rádno, –

pomníme-li na vzdornou jeho mysl,

a že mu prospěch z vaší smrti jde –

by ku královské vaší osobě

a k radě Vaší Výsosti byl puštěn.

On lichocením získal srdce lidu,

a zachce-li se mu kdy zbouřeni,

jest báti se, by všechno za ním nešlo.

Ted' jaro jest, a zima mělko v zemi,

necháte-li ji, pokryje vám sad

udusíc zeliny zle pěstované.

Uctivá pečlivost o mého pána

vidí při vévodě ta nebezpečí.

Pošetilá-li, zov ji ženskou bázní,

kteřou když lepší důvod překoná,

poddám se, řkouc, že krivdila jsem Glostru.

Lorde Suffolku, Buckinghame, Yorku,

vyvrat'te řeč mou, můžete-li to,

jinak mým slovům dejte důrazu.

Suffolk. Naskrz prohlédla Glostra Vaše Výsost;

já, kdybych byl měl mínění své zjevit,

to samo tuším byl bych pověděl.

On jenom – život svůj chci za to dát –

k těm pletkám ďábelským sved' vévodkyni;

neb aspoň, nevěděl-li co se páše,

uvážujíc rod jeho vysoký

(že nejbližší po králi dědic trůnu)

a chloubně ceníc důstojenství jeho,

dala se žena bláznivá ponouknout,

že hrála bezbožně o zkázu krále.

Kde velká hloub, tu hladko voda plyne,

a prostý jeho vzhled zakrývá zradu.

Chťic ukrást jehně liška neštěká.

Ba, králi můj, zajist' Gloster muž,

jenž posud nevyskoumán pln jest klamu.

Kardinál. Zdaž nevymyslil proti zákonu

neslýchané pro testy usmrcení

na lehké přestupky.

York. A co protektor

zdaž velkých peněz v zemi nevybral

pro vojsko v Francku, neposlav jich nikdy?

Tak že se města denně bouřila.

Buckingham. Toť lehké chyby proti skrytým dosud,

jež teprv čas při hladkém Glostru zjeví.

Král Jindřich. Chvalná, mylordové, jest vaše péče,

posíci trní nohoum našim škodné:

než mám vám zjevit přesvědčení své?

Náš stryjec Gloster tak jest čist vši zrady

královské naší osoby, jak kojné

jehňátko neb holoubek nevinný;

on cnostný, tichý jest, a příliš dobrý,

by zlé obmýšlel, neb mou zkázu hledal.

Královna Markéta. Ach, což jest horšího nad slepou víru!

Holoubek on? toť vypůjčil si peří,

neb on má přirozenost krkavčí.

Jehňátko on? toť cizí kůži oblék',

neb povahy jest loupežné co vlk.

Kdož neschopen přetvářky, chťje klamat?

Pozor, můj pane, blaho všechněch nás

na pokoření toho klamce visí.

Vystoupí Somerset.

Somerset. Buď zdrav můj milostivý král a pán.

Král Jindřich. Buď vítán, Somersete. Jakých novin

přinášíš z Francie?

Somerset. Že všechnen podíl

váš v zemích těch vám vzat, vše ztraceno.

Král Jindřich. Zlá zpráva to, než děj se vůle Páně!

York (stranou). Zlá zpráva po mne; doufal' jsem ve Francko

tak pevně jako v plodnou Anglii.

Tak květy mé zkaženy v poupěti,
a housenky mi sežírají listí:
co nejdřív učiním však tomu konec,
aneb za slavný hrob své právo prodám.

Vystoupí Gloster.

Gloster. Bud' zdar a štěstí králi pánu mému!

Odpusťte, prosím, pozdní příchod můj.

Suffolk. Věz, Glostře, že jsi příliš záhy přišel,
leč byl by's věrnější než v skutku jsi;
já zatýkám tě zde pro velezradu.

Gloster. Dobře, Suffolku, pro to zatčení
mne rdít se nevidíš ni měnit tvář;
nesnadnoť zděsit srdce neúhonné.
Nejčistší zdroj tak není kalu prost,
jak prázden já vši zrady krále svého:
kdo na mne žaluje? čím vinen jsem?

York. Jest domnění, mylorde, že jste bral
od Franků úplatek, a co protektor
ukrádal plat vojnům, čímž se stalo,
že Jeho Výsost ztratil Francii.

Gloster. Jen domnění? Kdo má to domnění?

Já nikdy platu neukrádal vojsku,
aniž halíře bral od Francie.

A Bůh mi pomoz, jakož bděl jsem v noci –
noc po noci – pro blaho Anglie.

Ten peníz, jež jsem uzmul králi svému,
ten groš, jež pro sebe jsem uspořil,
buď proti mně v den soudu přiveden!

Ba naopak! z vlastní své zálohy,
bych daňmi lid netížil ubohý,
mnohou posádkám zaplatil jsem hřivnu,
aniž kdy žádal náhrady.

Kardinál. Ta chloubka dobře vám, mylorde, sluší.

Gloster. Nic víc než pravda to, pomoz mně Bůh!

York. Za protektorství svého vymýšlel jste
neslýchané prv muky na zločince,
že láno Anglii pro ukruťenství.

Gloster. A známo přece, že za vlády své
jsem jedinou měl chybu – útrpnost:
mne obměkčily slze přestupníka,
pokorná slova viny smazala.

Nebyl-li vražedník to krvavý,
neb zloděj hanebný, jenž ubohé
okrádal pocestné, nestíhal jsem
přiměřenou vinníka pokutou:
jen vraždu, krvavý ten hřích, jsem trestal
nad každý jiný zločin přísněji.

Suffolk. To lehké jen, mylorde, chyby jsou,
a snadno zodpovídané; než z horších
jste viněn zločinů, z nichž ne tak snadno
se očistíte. Já vás zatýkám
ve jménu krále Jeho Výsosti,
a odevzdávám lordu kardinálu,
by choval vás až k budoucímu soudu.

Král Jindřich. Mylorde z Glostru, doufám bezpečně,

že očistíte se z těch nářků všech,
neb přesvědčen jsem, že jste bez viny.

Gloster. Zlé časy jsou, můj milostivý pane!

Mrzká ctizádost cnosti nátisk činí,
a nenávisť vyhání dobrotu:
ohavný návod obdržel jest vrch,
a slušnost vyhoštěna z vaší říše.
Vím, že se spikli o mé bezživotí;
a kdyby smrt má zbláznila ten ostrov,
učiníc konec jejich násilnictví,
i chtěl bych podstoupit ji milerád:
než ona má být jenom předmluvou
k jich hře – tisíce dalších obětí,
nic zlého netušících dosavad,

neskončí smluvenou tu truchlohru.
Beaufortovy rudo sršící zraky
vyzrazují zlost jeho útroby,
a Suffolko vo zamračené čelo
svědčí o prudké jeho nenávisti;
perný Buckingham jazykem vylévá
nepřízeň srdce jeho tížící;
nevlidný York, jenž po měsíci sáhá,
a jehož pyšnou ruku zpět jsem strhl,
křivou mi žalobou na život jde: –
i vy, má velitelko, s ostatními
bez příčiny jste hanbou pokryla
mou hlavu, a všemožně dráždila
milovaného krále proti mně: –
ba všickni v hromadu jste dali hlavy,
(já dobře věděl o těch tajných schůzkách),
jak zbavit života mne nevinného.

Křivých nebude scházet svědectví
k odsouzení mne, ni zrad všelikých,
jenž zvýší viny mou, a tak se zjevně
ukáže pravda staré průpovědi,

že, kdo chce psa bit, snadno najde hůl.

Kardinál. Tot' lání nesnesitelné, můj králi;

když ti, jenž bdějí nad bezpečností
posvátné vaší osoby před skrytou
úkladců dýkou, zuřivostí zrádců,
jsou takto plísňeni a peskováni,
vinníku pak dopřána volnost slova,
toť horlivost jich musí ochladnout.

Suffolk. Zda nevytýkal slovy hanlivými,

ač zchytrale je stavě, královně,
že naváděla lidi přísahat
na křivé svědectví ke zkáze říše?

Královna Markéta. Já ráda přeju ztrátci hubování.

Gloster. Upřímnějš' řečeno, než míněno:

já v skutku ztrátce jsem, a vyhravače
proklínám, neboť hráli falešně!
A tací ztrátci smějí hubovat.

Buckingham. On kroutil by tu slova celý den:
mylorde kardinále, váš to vězeň.

Kardinál. Odved'te vévodu a pilně sťežte.

Gloster. Ach, tak král Jindřich zahazuje berly,

dřív nežli nohy unéstí jej mohou:
tak odstrčen od boku tvého pastýř,
a vlci vrčí, kdo tě dřív má trhat.

Ach, kýž svou bázeň lichou mohu zvat!
neb, dobrý králi, předzvídam tvůj pád.

Odejde se stráží.

Král Jindřich. Mylordové, jak vaše moudrost nejlíp

uzná, tak jednejte, neb nejednejte,
jakobych já tu sám byl přítomen.

Královna Markéta. Což Vaše Výsost opustit chce sněm?

Král Jindřich. Ach Markéto, mé srdce tone v hoři,

jehožto proud vylévá se mi v oči;
můj život kolem jest opásán bídou,
neb což nad zoufalost jest bídnejšího? –
Ach, strýče Humphrey! v tvé tváři vidím
vší věrnosti a počestnosti obraz;
a přec má, milý strýče, přijít doba,
bych falešným a nevěrným tě shledal.

Jaká to temná hvězda závidí ti,
že mocní páni ti, též královna
chtí zahubit tvůj život nevinný?

Neukřivdil's jim nikdy, nikomu,
a přec, jak řezník telátko uchvátí,
a sváže ubohé, a bije, vybočí-li,
ku krvavým je poháněje jatkám:
tak právě odvedli jej bez milosti.

A jako matka sem tam běhá bučíc,

hledíc kam odvedli jí nevinňátko,
a nic než bédovat můž pro miláčka:
tak já želim dobrého Glostra pádu
tesknými, bezmocnými slzami,
zakalenými za ním zraky hledím,
pomocť mu nemoha; tak mocní jsou,
co zapřísáhli se na jeho zkázu.
Chci plakat jej, po každém záupnění
chci volat: Buď kdo buď, on zrádcem není.

Odejde.

Královna Markéta. Šlechetni lordové, sníš chladný taje
zahříván slunečnými paprsky.

Chladnýť ve velkých věcech pán můj Jindřich,
pln útrpnosti zpozdlil, i mámi
jej pohled na Glostra, jak citlivé
pocestné láká ostrovid svým nářkem;
neb jako had, na květném břehu svinut,
pestrou blýskaje kůží, uškne dítě,
jemuž ta krása zpanilou se zdá.

Věřte, mylordové, že kdyby nikdo
neměl víc moudrosti než já jí mám,
(a přec svůj rozum ne tak lehko cením),
ten Gloster v krátce zbaven byl by světa,
a my té bázně, kterou máme před ním.

Kardinál. By umřel, chvalná prozřetelnost žádá,
než jaký pláštíček té smrti dát?

Jest třeba odsoudit ho během práva.

Suffolk. Mně nezdá se to býti prozřetelné:
král bude hledět, by ho zachoval,
lid povstane snad, by ho zachoval,
a my jen slabé máme důvody
krom podezření ⁹⁾, že jest hoden smrti.

York. Vy tedy nežádejte jeho smrti?

Suffolk. Ba nikdo na světě víc nežli já.

York. York nejvíc příčin má ji sobě přát. –

A však, mylorde kardinále, vy též
mylorde Suffolku, upřímně mluvte,
jak v srdci smýšlíte – zdaž jedno není,
lačného orla za ochránce dát
kuřátkům před luňákem hladovým,
neb Humphreye za protektora králi?

Královna Markéta. Jistá by smrt pak byla kuřeti.

Suffolk. Ba, Milost paní; a zda šilenost
by nebyla, odevzdat lišce stádo?

Kdo jako zchytralý jest nařčen vrah,
marnou jest viny jeho omluvou,
že nevykonal svého záměru.
Ne, umřít musí; neboť v tom jest liškou,
již příroda značí co vraha stáda,
dřív než si tlamu v rudé krvi smočí,
jak Humphreye rozumné důvody
značí být nepřitelem mého pána.
Nelamte hlav si, jak ho sprovodit,
zda léčkou, úkladem neb chytrostí,
v spaní neb bdění, to vše jedno jest,
jen mrtev buď; to dovolený klam,
jenž hubí toho, kdo dřív chystal klam.

Královna Markéta. Toť odhodlaná řeč, šlechetný lorde.

Suffolk. Až bude vykonána, chvalte ji;
mluvíť se často lecos bez úmyslu:
že však mé srdce jedno s jazykem, –
že čin ten uznávám za chvalitebný
a krále před nepřitelem chci chránit, –
jen slovo rcete, a jsem jeho knězem.

Kardinál. Já však, mylorde Suffolku, bych rád
ho mrtev měl před vaším vysvěcením:
svolíte-li a schválíte ten čin,
já o popravce se mu postarám;
tak bdím nad bezpečností svého krále.

Suffolk. Zde ruka má, stojít za vykonání
ten čin.

Královna Markéta. I já tak smýšlím.

York. Také já;

a když mi tří to vyslovili teď,
necht' klade odpor výroku kdo chce.

Vystoupí Posel.

Posel. Mylordové, spěchám naručest z Irska
se zprávou, že tam vzniklo zbouření,
jež hubí Angličany napořád:
v čas pomoc pošlete a vzteku braňte,
než rána nezhojitelnou se stane;
dokud nová, jest čáka pomoci.

Kardinál. Ta roztrž rychlé zastavení žádá!

Co nám radíte v této vážné věci?

York. Necht' Somerset poslán tam jako vladař;
jest potřebí šťastného toho vůdce,
za nějž vydává Francko svědectví.

Somerset. York se vši vybranou svou chytrostí,
by na mém místě tam byl vladařil,
nebyl by tam tak dlouho vytrval.

York. To nikoli, bych ztratil vše jak ty:
já radš' bych dřív tam život svůj byl nechal,
než domů se navrátil hanbou stížen,
že prodlel jsem, až bylo vše to tam.
Zda jedinou tvé tělo jizvu má?
Kdo tak svou kůži chrání, nevyhrá.

Královna Markéta. Ta jiskra v divý plamen by se vzňala,
by troua a vítr dán jí v potravu: –
ustaň již Yorku, milý Somersete;
tvůj osud Yorku, kdybys tam byl vládnul,
snad horší byl by ještě nežli jeho.

York. Jak, horší nežli nic? Toť všem buď hanba!

Somerset. A s nimi tobě, jenž si hanbu žádáš!

Kardinál. Mylorde z Yorku, zkuste štěstí svého.
Suroví Kerni¹⁰⁾ irští v zbroji jsou
a hnojí půdu krví Angličanů:
zdaž chcete vést do Irska zástup mužů,
lid pilně vybraný z každého kraje,
a štěstí svého zkusit proti Irům?

York. Chci, libo-li Milosti královské.

Suffolk. Aj, naše moc jest jeho svolením;
co my určíme, to on potvrdí:
pročež tu věc jen chopte v ruce své.

York. Jsem spokojen: zjednejte vojsko mně,
zatím co já si spořádám své věci.

Suffolk. Tu úlohu já vezmu na sebe.

Teď k zrádnému se vraťme Humphreyi.

Kardinál. Nic víc o něm; s ním naložím já tak,
že dále nebude nás nepokojit.

Již nechme toho; málem den tu dlíme.

Mylorde Suffolku, o tom si promluvíme.

York. Mylorde Suffolku, v čtrnácti dnech
na vojsko čekat budu v Bristolu;
neb odtud chci je přeplavit do Irska.

Suffolk. To věrně obstarám, mylorde Yorku.

Odejdou všickni krom Yorka.

York. Teď nebo nikdy, Yorku, mysl tuž
ostýchavou, změň rozpak v odvalu:
buď tím, čím stát se doufáš, aneb smrti
vzdej to co jsi; neboť v tom malá rozkoš.
Bledou nech bázeň lidem nízkorodým,
v královském srdci nepřej bytu jí.
Co jarní deště myšlenky se honí,
a každá z nich za cíl má důstojnost.
Můj mozek, činnější než pilný pavouk,
mým nepřítelům pracně léčky přede.
Tak, pánové, to chytře smyšleno,
mne poslat pryč se zbrojným zástupem:

ztuhlého tuším hada zahříváte,
jenž v srdce uštkne vás, chován za řádry.
Lid scházel mi, vy dáváte mi jej:
rád přijímám ho, ale toto vězte,
že ostrá zbraň to v rukou šilence.
Zatím co silný zástup držím v Irsku,
černou pozdvihnu bouří v Anglii,
jenž deset tisíc duší zanese
do pekla nebo k nebi, aniž má
divoká bouř dřív přestat zuřiti,
pokud zlatý kol čela mého vínek,
skvělým paprskům slunce podoben,
tu vzteklou neutiší vichřici.
Co nástroj toho svého záměru
jsem zavilého naved' Kent'ana,
z Ashfordu Jana Cade-a,
povstání spůsobit, jak silné může,
to pode jménem Jana Mortimera.
Vidělt' jsem v Irsku toho urputníka,¹¹⁾
jak postaviv se proti zástupu
té kernské zbeře, tak se dlouho bránil,
až stehna jeho, šípy poseta,
se ostnatému podobala ježku;
a když ku konci vysvobozen byl,
tu vyskočil co v tanci divý Maur,¹²⁾
potřásaje zkrvácenými šípy
jak onen rolničkami. Častokrát
co racochatý vychytralý Kern
se smlouval s nepřátely nepoznán,
a nepoznán se vrátil ke mně zase,
a dal mi zprávu o jich oukladech.
Ten čertův chlap buď zde mým zástupcem,
neb Janu Mortimeru, který teď' mrtev,
jest v tváři, chůzi, řeči podoben:
tak vyskoumám já lidu smýšlení,
jak přeje právu rodu Yorského.
A byť ihned byl zajat, mučen, trápen,
vím že nižádná bolest činěná mu
ho nepřivede k tomu, by se vyznal,
že já ho naved' k tomu zbouření.
A zdaří-li se mu (což snadno možná),
pak vrátím já se z Irska s vojskem svým,
a budu žít, co lotras onen zasel:
když Humphrey mrtev, jak se v krátce zdá,
král odstraněn, budoucnost pak jest má.

Odejde.

Výjev druhý.

Tamtěž. Pokoj v paláci.

Vystoupí spěšně několik vrahů.

1. **vrah.** Běž lordu Suffolku povědít,
že Gloster zprovozen na jeho rozkaz.
2. **vrah.** Ó kých by nebyl! Co jsme učinili?
Slyšel's kdy o někom tak kajicném?

Vystoupí Suffolk.

1. **vrah.** Zde lord přichází.

Suffolk. Nuž, chlapíci, rcete,
vyvedli jste to?

1. **vrah.** On jest mrtev, pane.

Suffolk. To rád slyším. V můj byt se odeberte,
chci odměnit vás za ten smělý čin.
Na blízku král tu jest se všemi peery: –
urovnali jste postel, spořádali
jste vše jak jsem nařídil?

1. **vrah.** Vše, pane můj.

Suffolk. Pryč, klid'te se.

Odejdou vrahové.

*Vystoupí Král Jindřich, Královna Markéta, Kardinál
Beaufort, Somerset, lordové a jiní.*

Král Jindřich. Necht' zavolá se strýc náš sem v tu chvíli,
že chceme Jeho Milost soudit dnes,
zda vinen jest, jak pronášeno o něm.

Suffolk. Hned zavolám jej, milostivý pane.

Odejde.

Král Jindřich. K svým místům, lordové, a prosím vás,
nepřikračujte přísněj' k strýci Glostru,
než jak ho svědectví utvrzené
prokáže v samém skutku býti vinným.

Královna Markéta. Bůh zachraň, by zlé vůle převahou
měl odsouzen být šlechtic nevinný!

Dejž Bůh, by očistil se z nároku.

Král Jindřich. Dík, Markéto, ta řeč mne velmi potěšila.

Suffolk se vrátí.

Jak jest? ty's bledý, ty se celý třeseš;
kde jest můj strýc? co znamená to vše?

Suffolk. Mrtev na loži svém jest Gloster, pane.

Královna Markéta. To zachraň Bůh!

Kardinál. Tajný to boží soud: – dnes se mně zdálo,
že vévoda byl němý, nemoha
ni slova promluvit.

Král omdlí.

Královna Markéta. Ha, co jest to?

Pomozte, pánové! král umírá.

Somerset. Zdvihněte jej a mačkejte mu nos.

Královna Markéta. Honem se vzhopte, běžte na pomoc! –
Ó Jindřichu, otevři oči své!

Suffolk. On zas přichází k sobě; – ticho, paní.

Král Jindřich. Nebeský Bože!

Královna Markéta. Jak jest, drahý choti?

Suffolk. Potěšte můj, jasný králi můj!

Král Jindřich. Jak, těšit chce mne mylord z Suffolku?

an právě krkavčí mně píseň zapěl,
jejíž zvuk neblahý mne zbavil smyslů;
myslí, že cvrlikání střízlíka,
těšíc mne hlasem z hrdla prázdného,
můž zapudit tón zprvu pojatý?

Neskrývej jed svůj v taká sladká slova.

Tvá ruka se mne netkni; ustaň, pravím;
lekámť se jí co hada uštknutí.

Ty strastný zvěste, pryč mi z očí jdi!

Na zřenicích tvých vražedná krutost
sedí v velebné hrůze, světu v postrach.

Nehleď na mne, neb tvé oči rani: –

a přece nechoď pryč; pojď, bazilišku,
a usmrť nevinného pohledem:

neb v stínu smrti jen naleznu rozkoš,

v životě dvojí smrt, co Gloster mrtev.

Královna Markéta. Proč lordu Suffolku tak lajete?

Ač vévoda byl jeho protivník,

přec on co křesťan želí smrti jeho:

já pak, jakkoliv nepřítelem byl mně –

by slzí tok, stenání srdce rvoucí,

neb krvožravé vzdechy život vrátit

mu mohly – oslepnout bych chtěla pláčem,

stenáním onemocnět, vyblednout

jak petrklíč vzdycháním krvelačným,

to vše pro šlechtěného vévodu.

A jak as bude soudit o mně svět?

neb známo naše vlašné přátelství;

snad řekne se, že odstraněn byl mnou,

tak čest mou zraní jazyk utrachný,

mou hanbou naplní se dvory knížat.

Tot' můj z té smrti zisk. Já nešťastnice!

jenž královna jsem hanbou věčena.

Král Jindřich. Ó žel mi Glostra, muže ubohého!

Královna Markéta. Buď žel ti mne, jenž ubožší než on.

Proč odvracíš se, skrýváje svou tvář?
Však nejsem prašivá, pohlédni na mne.
Či's ohluch' jako had? Ó měj též jedu
a usmrť bídnou svoji královnu.
Zda vši tvou těchu jímá Glostrův hrob?
Pak's nikdy libost neměl v Markétě:
tož sochu postav mu a klaň se jí,
a obraz můj co štít na krčmu zavěs.
Protož mne málem moře pohltilo,
a dvakrát protivný mne vítr nazpět
od břehů anglických hnal k domovu?
Což jiného to, než že strážný vítr
se říkat zdál: Nebliž se k hnízdu štíra,
nestoupej noha tvá na břeh nevlídný.
A já ty dobré vichry proklínala,
i toho, kdo je pustil z pevných slují,
a k blahým břehům Anglie jim dout
jsem kázala, neb rozbit lod' o skály.
Než Aeolus nechtěl být vražedníkem,
a tobě zůstavil ten mrzký ouřad:
mne sličnovlné neztopilo moře,
vědouc, že utopíš mne na suchu,
v slzách slaných co moře, svou neláskou:
ostré se skály k pískům krčily,
nechtíce rozdrtit mne o své hrany;
neb křemenné tvé srdce, tvrdší oněch,
v tvém zámku mělo zhubit Markétu.
Pokud mi značný vápenné tvé skály,
když od břehu nás bouře hnala zpět,
já v povětří tom u vyhlídek stála,
a když pošmourné nebe počalo
zastírat zem mým zrakům hltavým,
tu s hrdla drahý klénost šňala jsem, –
byloť to srdce s diamanty kolem, –
a proti zemi vrhla; – moře jej
v své lúno přijalo; tak přála jsem si,
aby's i ty mé srdce přijal k sobě.
S tím krásná Anglie mým zrakům zmizla,
a já své oči hnala za srdcem,
slepých jim, temných brejlí spílajíc,
že ztratily vzhled žádoucího břehu.
Jak často zkoušela jsem jazyka
Suffolkova (tvé nestálosti posla),
jenž opoutával mne, očarovával,
jak Askan, když Didoně šíleně
vyprávěl otce svého příběhy,
od vypálení Troje započav.
A nejsem-liž jí rovna v šílenosti?
ty jemu v podvodu? Ó běda mně,
již dále nemohu! Markéto, umři!
Neb Jindřich pláče, že's tak dlouho živa.

Hluk venku. Vystoupí Warwick a Salisbury. Za nimi hrne se lid ke dveřím.

Warwick. Jde hlas, velmocný králi, že jest dobrý
vévoda Humphrey zrádně zavražděn
návodem Suffolka a kardinála.
Lid obecný, jak rozdrážděné včely,
jež matku ztratily, sem tam pobíhá,
a nedbá koho štípne ve svém vzteku;
já zatím ukojil tu zpouru zlou,
až jeho smrti příběh uslyší.

Král Jindřich. Že mrtev, dobrý Warwicku, až příliš
jest pravda; jakým způsobem však zemřel,
to Bohu vědomo, ne Jindřichu.

Vstup do komnaty, vzhlédni na mrtvolu,
a vysvětli si jeho náhlou smrt.

Warwick. To učiním, můj králi. Salisbury,
střež divou luzu, až se vrátím zas.

Warwick vejde do pokoje uvnitř a Salisbury odstoupí.

Král Jindřich. Ty, co vše soudíš, stav myšlénky mé,
jež vtírají mé duši domněni,
že násilí na Glostra vztáhlo ruku!
A mám-li křivdu, odpusť mi to, Bože,
neb tobě jedinému sluší soud!
Rád bych mu zahřál zsinalé ty rty
tisícerymi pocelky, a vylił
na jeho líce moře slaných slz,
dokázat lásku němé mrtvole,
a prsty svými ruku ohledal
bych necitelnou; než to vše jest marné;
pohled na mrtvou zemskou jeho tvářnost
by zármutek můj jenom rozmnožil.

Otevřou se veřeje vnitřní komnaty a viděti Glostra mrtvého na loži, okolo něho Warwick a jiné.

Warwick. Přistupte, králi můj, to tělo spatřit.

Král Jindřich. Toť patřit jest, jak hluboký můj hrob:
s ním prchlo všecko vezdejší mé blaho,
naň patře vidím život jenom v smrti.

Warwick. Jakož má duše ještě doufá žít
v mocném tom králi, jenž vzal stav náš na se,
by otce svého hněv odvrátil od nás,
mám za to, násilím že saženo
na život věhlasného vévody.

Suffolk. Strašná to přísaha slavného znění!
A jaký důkaz má lord Warwick na to?

Warwick. Viz, kterak mu do tváře vstoupila krev!

Vídalt' jsem často těla sotva mrtvá,
šedá, vyzáblá, bledá, bez krve,
již k sobě stáhlo srdce v klopotu,
které ve svém se smrtí zápasu
ji v pomoc přivolává proti vrahui;
ty, stydnouc se srdcem, víc nevrátí se
okrášlit poznovu ruměncem líce.
Než hle, ta tvář jest černa, plna krve,
oči vystouplé víc než za živa,
příšerně utkvělé jak v zardoušení;
zježeny vlasy, nozdry namožením
rozevřeny a ruce rozpiaty:
tak vypadá, kdo v těžkém se smrti
se zmítav boji podleť násile.
Na prostěradle jeho vlasy lpí,
vous sličně rostlý celý rozcuchán,
jak v letě žito bouří položené.
Nejinak, než že zavražděn byl zde;
důkazem byl by nejmenší z těch znaků.

Suffolk. Aj, Warwicku, kdož usmrtit moh' Glostra?
Já s Beaufortem na péči jsme ho měli,
a my snad, pane, nejsme vrahové.

Warwick. Vy oba Humphreyovi protivníci
jste byli ouhlavní, a vám byl svěřen
ten dobrý vévoda; toť podobno,
že nebyl častován od vás co přítel:
a patrně, že nepřítel našel.

Královna Markéta. Snad máte v podezření tyto pány,
že vinni jsou nešťastnou smrti Glostra?

Warwick. Kdo spatří mrtvou jalovici z čerstvé
krvácet rány, při ní s sekerou
řezníka stát, jakž pochybnost by měl,
že zkolil ji? Kdo najde koroptev
v jestřábím hnízdě, zdaž by neuhádl
jak ptáče pošlo, byť i viděl dravce
vzlítnout s zobákem nezkrváčeným?
tak podezřelá též ta smutnohra.

Královna Markéta. Ty-li's ten řezník, Suffolku: kde nůž tvůj?
Dravec-li Beaufort: kde jsou jeho drápy?

Suffolk. Nemámť já nože k spících lidí vraždě;
než pomsty meč, v zahálce zrezavělý,
ježž ponořím v to srdce zlovolné,

jež našlo by mne rudou skvrnou vraždy.

Rci, můžeš-li, ty hrdopýšný lorde,
že zaviniš jsem vévodovu smrt.

Odejdou Kardinál, Somerset a jiní.

Warwick. Což nemůž Warwick, falešný-li Suffolk
mu vzdoruje?

Královna Markéta. Warwick nemůže nikdy
ukrotit ducha neomaleného,
a drzým přestat karatelem být,
by tisíckrát mu Suffolk vzdoroval.

Warwick. Zadržte, paní, s uctivostí prosím;
neb každé slovo za něj mluvené
první důstojnost vaší královskou.

Suffolk. Zpozdíly lorde mravů nešlechetných!

Možná-li manželka tak urazit,
to matka tvá v neřádné vzala lože
selského neoteska, posadivši
na štěp šlechtný planý výstřelek,
z něhož posel jsi ty, a nikoli
ze šlechtného rodu Nevillů.

Warwick. By spáchaná tě nechránila vražda
a já tím kata nepřipravil o mzdu,
tisícerou ti hanbu uspoře;

bych nemírnil se přítomností krále:
musel by's, vrahu zbabělý, za řeč tu
na kolenou mé odpuštění žádat,
a vyznat, že jsi vlastní mnil matku
a že ty sám jsi panchart rozený;
a po všem bázlivém pokání tom
na odměnu bych seslal do pekel
tvou duši, krvelačný zhoubece spících!

Suffolk. Ty budeš bdít, až vycedím tvou krev,
ač troufáš-li si jítí odtud se mnou.

Warwick. Pryč odtud hned, sic vyvleku tě ven:
ač nehoden jsi, chci se s tebou bit,
bych duchu Glostrovu prokázal službu.

Odejdou Suffolk a Warwick.

Král Jindřich. Jakýž nad čisté srdce tvrdší krunýř?

Trojím jest havem spravedlivá pře;
a nah jest, třeba všecek oděn v ocel,
kdo svědomí má křivdou zprzněné.

Hluk venku.

Královna Markéta. Jaký to hluk?

Suffolk a Warwick vrátí se s vytasenými meči.

Král Jindřich. Co to? vy zuřivé tasíte meče

v naši zde přítomnosti? jaká smělost! –

Ha, jaký bouřlivý to povyk slyším?

Suffolk. To zrádný Warwick s lidem Buryským
doráží na mne, velkomocný králi.

Venku hluk od lidu. Salisbury se vrátí.

Salisbury (mluvě k lidem venku). Zůstaňte tam, král vaší
žádost zví. –

Mám, jasný pane, říct vám od lidu,

Suffolk-li zrádný na smrt nebude

vydán v tu chvíli, aneb vyobcován

z veškerých zemí krásné Anglie,

že mocně jej z paláce vyvlekou

a zvolna trapnou mukou usmrtí.

Pravíť, že on má na svědomí smrt

dobrého vévody, a že se bát jest,

by nezprovodil také Vaši Jasnost;

pouhý prý věrnosti a lásky pud, –

bez úmyslu vzdorného odporu,

jenž vaší vůli by se zprotivil, –

nutí je vyhoštění jeho žádat.

Pravíť, starostlivi o krále svého,

že, ač by vaše Vznešenost, chtíc spát,

zakázala, by nebyl klid váš rušen

pod ztrátou milosti neb trestem smrti:

přes všecku přísnost toho zákazu,

když had by spatřen byl dvoujazyký,

an potulně k Vaší Velebnosti

se plazí, musel byste zbuzen být,

neměl-li by ten zhoubný zeměplaz

váš spánek osudný učinit věčným.

A proto křičí lid, vzdor zákazu,

že chce vás chránit, chtějte nebo ne,

před zlými hady, jakovým jest Suffolk,

jehožto jedovatým uštknutím

Váš milý strýc, hodnější dvacetkrát,

prý hanebně byl zbaven života.

Lid (venku). Ať král dá odpověď, mylorde Salisbury.

Suffolk. Podobnoť, že ta chasa surová

také poselství králi vzkázala,

jež vy, mylorde, rád jste na se přijmul,

chtě proukázat se svou výmluvností:

než všecka čest, již dobyl Salisbury,

jest, že byl plnomocným vyslancem

cikánské holoty ku panovníku.

Lid (venku). Odpověď chceme od krále, sic tam

všickni vrazíme.

Král Jindřich. Jdi, Salisbury, a ode mne jim vyříd',

necht' přijmou dík za laskavou svou péči,

a bychť i nebyl k tomu takto vyzván,

že přec bych učinil byl, co si přejí;

neboť opravdu denně tuším v duchu,

že Suffolk strojí říši pohromu.

I zaklínám se velebností toho,

jehož jsem nehodný jen náměstek,

že nemá dechem svým zde pověří

dýl kazit než tři dni, pod trestem smrti.

Salisbury odejde.

Královna Markéta. Prosím za šlechtného Suffolka!

Král Jindřich. Nešlechtná, že šlechtným jej zoveš.

Nic víc; neb přímluva tvá za něho

nový by dala podnět mému hněvu.

Bych prostě dal byl slovo, zplnil bych je;

má přísaha jest neodvolatelná: –

po lhůtě-li třech dní jsi dostižen

na kterémkoliv místě, kde já vládnou,

ni svět nemůž vykoupit život tvůj. –

Se mnou-li, dobrý Warwicku, chceš jít,

máš velikých se věci dovědit.

Odejdou Král Jindřich, Warwick, lordové a t. d.

Královna Markéta. Zkáza a zármutek vás doprovázej!

Nepokoj srdce, trapná sklíčenost

necht' druhové jsou vaší společnosti!

Jsteť dvě; kýchť d'ábel třetí mezi vámi!

Msta trojnásobná v patách sleduj vás!

Suffolk. Šlechtná kněžno, nechte zlořečení,

by Suffolk moh' vám smutné s Bohem dát.

Královna Markéta. Fi, bázlivá ty ženo, choulostně

ty stvoření! ni tolik smělosti

nemáš, bys proklínal své nepřátele?

Suffolk. Schvat' morová je rána! nač je klít?

By klení mořilo, jak rulík lkavý,¹³⁾

tak prudkostrá slova vymyslil bych,

tak jizlivá, protivná, strašlivá,

vypuštěná skrz zuby zařáté

s tolika zraky smrtné nenávisti,

jak bledá závist ve své hnusné sluji.

Můj jazyk klopytal by proudem slov,

jak bitý křemen jiskřilo by oko,

můj vlas by zježil se jak u třestěnce,

a každý oud by zdál se hlásal kletbu;

ba právě teď mé srdce stísněné

by skleslo bez klení. Jed buď' jich nápoj!

Žluč, ba co ještě horšího než žluč,

buď nejchutnější jejich pamlsků!
nejlíbeznější stín háj cipřišový!¹⁴⁾
smrtící bazilišk nejkrasší pohled!¹⁵⁾
nejhladší dotknutí ještěřčí pysk!¹⁶⁾
jich hudba strašná jako hadů sykot,
a sejků věstné skučení ji doplň!
Vše strašné hrůzy pekla temného –

Královna Markéta. Ustaň, milý Suffolku; sám se trápiš,
a strašné kletby ty – jak slunce od skla,
neb střelba příliš nabitá – jdou zpět
a moc svou obracují proti tobě.

Suffolk. Vždyť chtěla jste, bych klet; teď bráníte mi?
Při půdě té, z níž vyobcován jsem,
proklít bych mohl celou zimní noc,
bych třeba nah stál na vrcholu hory,
kde ani trávy pro mráz neroste,
a mněl bych to jen chvílkou rozkoše.

Královna Markéta. Nech uprosit se, ustaň! Dej mi ruku,
bych svlačila ji slzou žalostnou;
nebeský déšť nezvlhčí toto místo,
by nesplákl se pomník hoře mého.
Kýž pocelet ten v ruku tvou se vtiskne,
Políbí mu ruku.

by pamatoval tě na pečeti, ¹⁷⁾
jímž tisíc vzdechů pro tě ubíhá!
Již jdi, bych seznala svůj zármutek,
ježž tuším toliko, an u mne jsi,
jak boháč na nouzi pomýšlející.
Chci zpět tě zavolat, tím budiž jist,
aneb se sama dát vypovědit:
však bez tebe *jsem* vypovězena.
Jdi, nemluv ke mně víc; v tu chvíli jdi. –
Ó nechod' ještě! – Tak dvě přátelé
na popravišti se objímají,
a celují a tisíckrát se loučí,
a loučení jim stokrát trpčí smrti.
Již s Bohem jdi, a s tebou jdi můj život!

Suffolk. Takt' bídny Suffolk desetkrát vyhoštěn,
od krále jednou, tebou devětkrát.
Divá mi poušť jest dosti lidnatou,
tvá nebeská-li společnost mi přána;
neb kdekoliv jsi *ty*, tam svět jest sám
se vši vezdejší rozkoší; a poušť
jest tam, kde nejsi *ty*. Již nemohu. –
Buď živa, světa radostí uživej;
má radost jediná buď, že jsi živa.

Vystoupí Vaux.

Královna Markéta. Kam takto spěšně? co se stalo? mluv.

Vaux. Mám zvěstovat milostivému králi,
že kardinál v posledním tažení;
neb náhle těžká jej napadla nemoc,
že sípá, hledí v sloup a vítr lapá,
rouhá se Bohu, lidi proklíná.
Časem tak mluví, jakby Glostrův duch
stál u něho; časem zas volá krále
a šeptá do polštáře, jako k němu,
obtížen své duše tajnosti:
a já jsem vyslán králi povědit,
že právě teď ho volá hlasitě.

Královna Markéta. Jdi, zvěstuj králi smutnou novinu.

Vaux odejde.

Ó běda! což jest svět? jaká to zpráva?
Než proč mne rmoutí ztráta chatrné
jedinké hodiny, až zapomínám,
že vyobcován srdce mého poklad?
Proč, Suffolku, jen pro tě netruchlím,
o závod rozplývající ve slzách
s jižními oblaky, jichž slzy půdu
zúrodnují, jak moje hoře mé?

Teď odejdi již; víš, že přijde král:
být u mne nalezen tvá smrt by byla.

Suffolk. Od tebe vzdálen žítí nemohu,
a zemřít u tebe by bylo tolik,
jak libě udřimnout ve tvém lůně.
Zde vypustil bych duši do povětří
lehounce jak v kolébce nemluvně,
jenž umírá s matčiným prsem v ústech:
vzdálen bych v divném třeštění tě volal,
bys přišla oči moje zatlačit
a ústa moje zavřít svými rty;
tak zdržela bys snad mou plachou duši,
aneb bych vydech' ji do tvého těla,
kdež v rájské blaženosti žila by.
U tebe zemřít byl by pouhý žert,
od tebe vzdálen trýzeň víc než smrt:
ó nech mne zde, ať cokoliv se stane.

Královna Markéta. Pryč! prudek' leptadlo jest loučení;
však přikládá se na smrtelnou ránu.
Do Francka, milý Suffolku, a brzo
dej vědět o sobě; kdekoliv budeš
na dalekém tom světě, věrnou najdu
si Iridu, která tě vyhledá.

Suffolk. Již jdu.

Královna Markéta. A srdce moje vezmi s sebou.

Suffolk. Klénot ve skřínce ze všech nejžalnější,
jaká kdy zavírala drahou věc.
Náš rozchod jest jak rozbitého člunu:
já *zde* jdu smrti vstříc.

Královna Markéta. Já *jinudy*.

Odejdou rozličnými stranami.

Výjev třetí.

Londýn. Spací komnata kardinálova.

*Vystoupí Král Jindřich, Salisbury, Warwick a jiní. Kardinál
leží v posteli, kol něho sluhové.*

Král Jindřich. Jak jest, mylord? mluvte k svému králi.

Kardinál. Ty-li jsi smrt, Anglicka poklady
ti dám, jenž vystačí, bys sobě jiný
takový ostrov koupil, ponecháš-li
mne při živobytí a bez bolesti.

Král Jindřich. Ach, jaká známka zlého života,
když smrti příchod zdá se být tak strašným!

Warwick. Beauforte, panovník tvůj mluví s tebou.

Kardinál. Před soud mne vlecte, zdá-li se vám tak.

Neumřel v posteli? a kdež měl umřít?

Či mohu život dát těm, co ho nechť? –

Ó netrapte mne déle, již se přiznám. –

Zas obživl? ukažte mně kde je;

dám tisíc liber za to, bych jej spatřil. –

On nemá očí, prachem oslepnul. –

Sčesejte vlasy mu, hle! jak se ježí,

jak vějičky na prchavou mou duši! –

Podejte pít mně; lékárník ať dá mi

ten prudký jed, jež od něho jsem koupil.

Král Jindřich. Ó věčný nebes hýbateli, pohled'
slitovným okem na bídnicu toho!

Ó zapud' zlého ducha, úsilně

té hříšné duše dobývajícího,

a prsa sprost' mu černé zoufalosti!

Warwick. Hle, jak se šklebí v smrtném zápasu.

Salisbury. Nevytrhujte ho, ať skoná klidně.

Král Jindřich. Pokoj buď jeho duši, s vůlí boží!

Beauforte, ve své spasení-li doufáš,

pozdvihni ruku, dej nám znamení. –

Umírá bez znamení; Bůh mu odpusť.

Warwick. Tak zlá smrt svědčí o životě mrzkém.

Král Jindřich. Nesud', neb hříšníci jsme všickni veskrz. –

Zatlačte oči mu, oponu spusťte,

a tiché rozjímání následuj.
Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Kent. Mořské pobřeží blíž Doveru.

Slyšet střelbu na moři. Pak vystoupí ze člunu Kapitán, Vrchní plavec a jeho pomocník Walter Whitmore a jiní; s nimi

Suffolk a jiní zajatí páni.

Kapitán. Pestrý, klevetný, litostivý den
v mořské se lúno skryl, a vlků vyti
probouzí smutnoteskné noci spřež,
jenž lenivými křídly, ospale
svislými, pokrývá umrlcův hroby,
a z dymných tlam tmu nákažlivou dýše
do povětří.¹⁸⁾ Pročež přiveďte sem
posádku vzaté lodí, by, zatím
co naše loď u břehu zakotví,
na písku zde o výplatu se shodli
aneb jej pobarvili krví svou.
Ty, vrchní plavče, toho jatce vezmi,
ty, pomocníku, měj si onoho,
a tvůj podíl, Whitmore, tento (*ukazuje na Suffolka*) buď.

1. šlechtic. Mluv, vrchní plavče, zač mne propustíš?

Vrchní plavec. Za tisíc korun, sic svou hlavu dáte.

Pomocník. Též tolik dáte vy, sic vaše padne.

Kapitán. Jak, jest vám mnoho dva tisíce korun,

a máte mrav a jména šlechticů? –

I skolte ty dva lotry! – Vaše smrt

jen upokojí nás, neb chatrná

ta výplata nemůž být náhradou

za druhy naše, kteří padli v bitvě.

1. šlechtic. Já dám je, šetřte mého života.

2. šlechtic. I já, a hned chci o ně domů psát.

Whitmore (*k Suffolkovi*). Já ztratil oko při zlézání lodí,

na pomstu toho máš ty život dát.

Ti též by umřeli, by po mém šlo.

Kapitán. Nebuď tak prchlý, vezmi výplatu.

Suffolk. Viz rád můj Svatojiřský, já jsem šlechtic;

vyceň mne jak chceš, máš být zaplacen.

Whitmore. To jsem již, jméno mé jest Walter Whitmore,¹⁹⁾

nižádnou hanou neposkvrněné,

by skvrna nebyla smazána mečem;

a kramářsky-li prodám pomstu svou,

buď zlomen meč můj, ztrhán erbu znak,

a já prohlášen světem za sketu!

Chápe se Suffolka.

Suffolk. Ustaň, Whitmore, vězeň tvůj jest kníže,

vévoda Suffolk, William de la Poole.

Whitmore. Vévoda Suffolk, v hadry oděný!

Suffolk. Tak jest, však hadry ty mou částkou nejsou;

i druhy Zeus převlékal se, proč já ne?

Kapitán. Zeus nikdy nebyl zabit, jak ty nyní.

Suffolk. Podlý sprostáku, krále Jindřicha

krev, ctihodnou krev Lankastrova rodu

nemůže prolít taký pacholek.

Nelíbal's ruku svou²⁰⁾, můj třemen drže,

a neklusal jsi s hlavou odkrytou

při mezku mém v kropíř zahaleném,

šťastným se míně, když jsem kynul hlavou?

Jak často jsi můj pohár naplňoval,

z okřínu mého jed', při stole klečel,

když kvasil jsem s královnou Markétou?

To sobě připomeň a hlavu svés;

i tím dus hrdost svoji nečasnou,

jak druhy stával jsi v předsíni naší,

pokorně čekaje, až vyjdu ven.

Ti v prospěch psala toto ruka má,

a protož zkrotit má tvůj zpurný jazyk.

Whitmore. Mám, kapitáne, chlapa pobodnout?

Kapitán. Dřív probodnu jej slovy, jak on mne.

Suffolk. Podlý padouchu, nemotorná jsou
tvá slova jak ty sám.

Kapitán. Odved' ho pryč

a hlavu sraz mu na pokrají bárky.

Suffolk. Tohoť se neodvážíš pro svou vlastní.

Kapitán. Ba odvážím²¹⁾, chřtán hltavý ti zacpu,

kterým jsi lokal říše poklady;

rty, jimiž královnou jsi líbal, mají

se v písku šmejkat; ty, jenž's smál se smrti

dobrého Humphreye, budeš se marně

na bezcítěné teď větry šklebiti,

jenž povržlivě budou na tě syčet.

Pekelným babcím zasnouben buď,

že směl si přivést pánu bezmocnému

za choť neváženého krále dceř,

bez poddaných, bez statků, bez koruny.

Ty's d'ábelskou se povznesy chytrostí.

Jak ctižádostný Sylla přenesy

se urvanými kusy z krvavého

matčina srdce. Ty's Anjou a Maine

Francouzům odprodal; ty's vinen též,

že falešní a vzdorní Normané

nechtí nás pánem zvat, že vladaře

Pikardsko zbilu, tvrže naše zteklo

a domů hnalo vojsko zedrané

a potepané. Knížecí již Warwick,

s ním všickni Nevillové – jichžto strašný

nadarmo nikdy nebyl tasen meč, –

nenávidíce tě, se chápou zbraně:

též Yorský rod – od trůnu odtržen

hanebnou vraždou nevinného krále

a ukrutenstvím hrdě vtíravým –

plá pomsty ohněm, na praporecích čackých

půl slunce nesa, jak proráží mraky,

pod čímž se nápis čte: *Invitis nubibus.*

Lid Kentský zde jest vzhůru ve zbroji,

a na konec se hanba s žebrotou

v palác našeho krále vedrala,

a vše to vinou tvou. – Pryč, odved'te ho!

Suffolk. Ó kých jsem bůh, bych mohl blesky metat

na tuto bídnou, povržlivou spřež!

Malou se věci nadme člověk nízký:

ten padouch zde, skrovné jsa lodi pánem,

hůř hrozí nežli druhy Bargulus,

strašný illyrský lupič na moři.

Krev orličí sršání nepijí,

olupujít' jen ouly. Není možno,

by usmrtil mne taký nízký chlap.

Tvá řeč budí jen hněv, ne lítost, ve mně:

poslán do Francie od královnou

tě vyzývám, dej bezpečný mně přívoz.

Kapitán. Waltře, – –

Whitmore. Suffolku, pojď, já převezu tě k smrti.

Suffolk. *Gelidus tumor occupet artus;* – tě se bojím.

Whitmore. A máš mít proč, dřív než tě opustím.

Jak, již se lekáš? chceš se podrobit?

1. šlechtic. Mylorde, dejte přec mu dobrých slov.

Suffolk. Suffolkův velitelský jazyk jest

drsný a přísný, zvyklý rozkazovat;

o přízeň žebrotu neučil se nikdy.

Buď daleké, bych taký lid jak ten

pokornou žádostí měl pocit; radš

chci hlavu složit na špalek, než ohnout

svých kolenou před někým, kromě Boha

a mého krále; raděj má se točit

na kůlu krvavém, než odkryta

před sprostou holotou prosebně stát. –

Já víc dovedu snášet, než vy páchat.

Kapitán. Pryč s ním, ať nemluví ni slova více.

Suffolk. Vojáci, pojd'te, zkuste krutost svou,
by nevyhasla paměť smrti mé! –
Mrout' často velcí muži nízkou luzou.
Zákeřník římský, otrok zbojnický
zavraždil líbezného Tullia;
panchartskou rukou Bruta zabit Caesar,
od divých ostrovanů velký Pompej –
Suffolka loupežníci usmrcují.

Odejde Suffolk s Whitmorem a jinými.

Kapitán. S kterými ujednána výplata,
z těch, chceme, by směl jeden odejít: –
pročež vy s námi pojd'te, *ten* buď puštěn.

Odejdou všickni kromě 1. šlechtice.

Vrátí se Whitmore s mrtvolou Suffolkovou.

Whitmore. Zde hlava jeho lež i tělo mrtvé,
až královská ho pohřbí milenka.

Odejde.

1. šlechtic. Ó hrozné, krvavé to divadlo!

Chci jeho mrtvolu donést ku králi:
a on-li nepomstí ho, učiní
to jeho přátelé a královna,
od níž byl draze vážen za živa.

Odejde s mrtvolou.

Výjev druhý.

Blackheath.

Vystoupí George Bevis a John Holland.

George Bevis. Pojd' a zaopatř si meč, třeba byl z latě;
už dva dni jsou vzhůru.

John Holland. Tím víc mají nyní potřebí spaní.

George Bevis. Já ti povídám, Jack Cade, soukeník, zamýšlí
obecné blaho upravit, obrátit a znova načechrat.

John Holland. Však je potřebí, neboť je už ošumělý. To je
vždycky má řeč, že všecka veselost pomínula
v Angličanech, co ti šlechticové nastali.

George Bevis. Ó přebídný věk to! Cnost není za nic při
řemeslníku.

John Holland. U šlechty platí za hanbu, chodit v kožené
zástěře.

George Bevis. Tak jest, a ještě hůř, že královští radové nejsou
dobří dělníci.

John Holland. Ba právě, a přece se říká: *Pracuj ve svém
povolání.* To je tolik, jakoby řekl: *Vrchnosti mají býti
dělníci,* pročež *my* bychom se měli státi vrchnostmi.

George Bevis. Ty's to uhodl; neboť není lepšího důkazu statné
mysli jako tvrdá ruka.

John Holland. Už jdou, už jdou! Tam je Bětuščin syn,
jirchář z Winghamu.

George Bevis. Tomu dáme kůže našich nepřátel, aby je vydělal
na psinu.

John Holland. A řezník Richard.

George Bevis. Toť bude nepravost poražena jako vůl, a
bezbožnost zapíchnuta jako tele.

John Holland. A tkadlec Smith.

George Bevis. Ergo jim dojde nit jejich života.

John Holland. Pojd', pojd', přijďme se k nim.

*Bubnování. Vystoupí Cade, Řezník Richard, Tkadlec Smith
a jini u velikém počtu.*

Cade. My Jan Cade, tak nazván po našem domnělém otci – –

Richard (stranou). Anebo že ukradl kád' slanečků.

Cade. Neboť nepřátelé naši budou padati před námi²²⁾ – puzení
duchem sesazování králů a knížat, nařizujeme ticho.

Richard. Ticho!

Cade. Můj otec byl Mortimer –

Richard (stranou). Byl to poctivý člověk a dobrý zedník.

Cade. Moje matka byla Plantagenetka –

Richard (stranou). Já ji dobře znal, ona babila.

Cade. Moje žena byla z rodu Lacy.

Richard (stranou). Byla v skutku dcera roznašeče a platilo u
ní: láce za láci.

Smith (stranou). Ale od nedávna už nemůže chodit s rancem a
pere pro lidi.

Cade. Tedy jsem ze ctihodného domu.

Richard (stranou). Na mou věru, širé pole jest ctihodné, a tam
byl narozen pod křovím; neboť jeho otec jak živ neměl
dům, on zůstával jen v chládku.

Cade. Já jsem smělý.

Smith (stranou). Toť se rozumí, žebrota je smělá.

Cade. Já jsem v stavu mnoho snést.

Richard (stranou). O tom není pochyby; neboť jsem viděl,
kterak byl mrskán o trhu tři dni po sobě.

Cade. Já se nebojím ani meče ani ohně.

Smith (stranou). Meče se nepotřebuje bát, neb jeho kabát
vydržel již mnoho.

Richard (stranou). Ale ohně se myslím bojí, neboť byl pálen
do ruky, že kradl ovce.

Cade. Tedy buďte stateční; neboť vůdce váš jest statečný a
slíbje vám zlepšení. Budoucně bude v Angličanech sedm
grošových bochníků za šesták, pinta bude mít deset
žejdlíků, a pití řediny prohlásím za ouhlavní zločin; celá
říše bude obecné jmění a můj kuň bude chodit do
Cheapsidu na pastvu. A když budu králem (neboť králem se
stanu) – –

Všickni. Zachovej Bůh Vaši Majestátnost!

Cade. Děkuju vám, dobří lidé: – nebude žádných peněz,
všickni budou jíst a pít na moje outraty, a všem dám dělat
stejný kroj, aby se srovnávali jako bratří a mne co pána
svého ctili.

Richard. První náš čin buď usmrcení všech právníků.

Cade. To je také můj oumysl. Není-liž to žalostná věc, že
z kůže nevinného beránka dělá se pergamen? ten pergamen,
který jsa popsán může člověka zničit? Říkají že včela štípá,
ale já pravím, že včelin vosk, neboť jak živ jednou dal jsem
k něčemu svou pečeť, a od té doby nebyl jsem více svůj. Co
to? kdo přichází?

Vystoupí několik mužů, přivádějice Chatamského Písaře.

Smith. Chatamský písař, ten umí psát a číst a oučty dělat.

Cade. I totě hrozné!

Smith. Napadli jsme ho, jak dělal chlapcům předpisy.

Cade. To je darebák!

Smith. V kapse má knihu s červenými písmenami.

Cade. Tedy je zaklinač.

Richard. On také umí dělat úpisy a psát kancelářsky.

Cade. To je mně líto; je to švarný člověk, na mou čest, a
neshledám-li jej vinného, nemá umřít. – Pojd' sem chlapíku,
musím tě vyslychat: Jak ti říkají?

Písař. Immanuel.

Richard. To píšou obyčejně na začátku listu. – Vám se zle
povede.

Cade. Nechte mne samotného. – Vypisuješ ty své jméno,
anebo užíváš nějaké známky jako řádný a poctivý muž.

Písař. Chvála Bohu, pane, měl jsem tak dobré vychování, že
umím, napsat své jméno.

Všickni. On se přiznal, pryč s ním; on je lotr, zrádce.

Cade. Pryč s ním, pravím, pověste ho s pérem a kalamářem
okolo krku.

Někteří odejdou s Písařem.

Vystoupí Michal.

Michal. Kde je náš vůdce?

Cade. Zde jsem, ty zvláštní chlapíku.

Michal. Utíkejte, utíkejte; sir Humphrey Stafford a jeho bratr
jsou na blízku s královským vojskem.

Cade. Stůj padouchu, stůj, anebo tě zkolím. On se má potkat
s tak dobrým mužem jako jest sám. On není nic více nežli
rytíř, je-li pravda?

Michal. Ne.

Cade. Abych mu byl roveň, hned se sám udělám rytířem.
Vstaň, sir Johne Mortimere. A teď na něj.
Vystoupí Sir Humphrey Stafford a jeho bratr William s vojskem při hluku bubnů.

Stafford. Odbůjná lůzo, povrheli Kentska,
jež čeká šibenice, složte zbraň,
do chýší svých se vraťte, chlapa toho
opusťte, král vám za to milost dá.

William. Však krvavý vás stihne jeho hněv,
když setrváte v zpouře; nyní volte
buď poddat se neb umřít.

Cade. Nedbám já
na otroky v hedvábném oděvu,
k vám, moji dobří lidé, mluvit chci,
nad nimiž doufám panovat budoucně,
jsa pravý dědic této koruny.

Stafford. Padouchu, otec tvůj byl stěnomaz;
ty sám jsi postřihač, či nejsi snad?

Cade. Adam byl zahradníkem.

William. Co tím míníš?

Cade. To: hrabě Marchský, Edmund Mortimer,
měl za choť vévody Clarence dceř; –
či není tomu tak?

Stafford. Ba ovšem jest.

Cade. A od ní najednou dvě děti dostal.

William. To lež jest.

Cade. O to právě se tu jedná;
já říkám, že to pravda: starší z nich,
jež dáno na hlídání, žebravá
ukradla ženština, a ono pak,
an původ rodu svého neznalo,
se stalo zedníkem, když přišlo k letům:
a jeho syn jsem já; to upřít nelze.

Richard. To čirá pravda, proto má být králem.

Smith. Pane, on stavěl komín v domě mého otce, a ty cihly
jsou podnes živý a mohou to dosvědčit, pročez nezapírejte.

Stafford. A našel u vás víry chlap ten podlý,
jenž sám neví co mluví?

Všickni. Ba věříme mu, protože klid'te se.

William. To naučil tě Yorský vévoda.

Cade (stranou). To není pravda, já si to vymyslel sám. – Nuže,
chlapiku, vyříd' ode mne králi, že kvůli jeho otci Jindřichu
pátému, za jehož časů chlapeci tantesy házeli o francouzské
koruny, nechám jej panovat, že ale chci býti nad ním
protektorem.

Richard. A potom žádáme hlavu lorda Saye, který prodal
vévodství Mainské.

Cade. A to vším právem, neb tím jest Anglicko ochromeno a
muselo by chodit o berli, kdybych je nepodporoval svou
mocí. Spolukrálové, povídám vám, že lord Say mocnářství
vyklestil a řezancem učinil; a více než to, že umí
francouzsky, a proto jest zrádce.

Stafford. Ó hrozná, bídná nevědomosti!

Cade. Ano, odpovězte, můžete-li. Francouzové jsou naši
nepřátelé, nuže, já se ptám tolik: Může ten, kdo mluví
jazykem nepřítelů, býti dobrým rádcem anebo ne?

Všickni. Ne, ne, proto žádáme jeho hlavu.

William. Když tedy dobrá slova nejsou naplat,
udeřte na ně s vojskem královským.

Stafford. Jdi, hlasateli, a ve městech všech
za zrádce vyvolej ty buřiče,
by ty, jenž utekou před koncem bitvy,
před očima jich manželek a dítek
pro příklad zvěšeli na jejich vratech. –
Vy, kteří s králem jste, mne následujte.

Odejdou oba Staffordové s vojskem.

Cade. A kdo je s národem, ten za mnou pojď. –
Teď mužnost dokažte: o volnost nám jde.
Ni pán ni šlechtic nemá zůstat živ;

nešetřte nikoho, vyjmete ty,
co okované nosí střevice;
neb to jsou lidé správní, poctiví,
jenž, kdyby směli, dali by se k nám.

Richard. Již jsou sešikovaní a táhnou na nás.

Cade. My jsme nejlíp sešikování tenkrát, když nejsme
v žádném šiku. Pojďte, ku předu.
Odejdou.

Výjev třetí.

Jiná krajina Blackheathská.

*Válečný hluk. Obě strany vystoupí a bojují spolu; oba
Staffordové padnou.*

Cade. Kde jest Richard, Ashfordský řezník?

Richard. Zde, pane.

Cade. Oni padali před tebou jako ovce a volí, a ty jsi se choval
jako doma při porážení; proto se tobě chci odměniti. – Půst
má býti ještě jednou tak dlouhý jako je, a ty máš mít právo
porážet za sto bez jednoho.

Richard. Více nežádám.

Cade. A v pravdě méně nezasluluješ. Tu památku na toto
místo chci nosit já, a mrtvolky mají být vlečeny v patách
mého koně, až přijdeme do Londýna, kdežto dáme před
sebou nosit starostův meč.

Richard. Chceme-li, aby se nám dařilo a dobře vedlo, musíme
zotvírat žaláře a propustit vězně.

Cade. O to neměj strach, za to ti ručím. Pojď, vzhůru na
Londýn!
Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Londýn. Pokoj v paláci.

*Vystoupí Král Jindřich, čtoucí písemnou žádost; s ním
Vévoda Buckingham a Lord Say, opodál Královna
Markéta, truchlící nad hlavou Suffolkovou.*

Královna Markéta. Já často slýchala, že srdce naše
se žalem měkčí, bojácným se stává,
ba zcela odrodí; již tedy pomstu
zamýšlej, přestanouc prolévat slzy.
Než kdož se zdrží pláče, vida toto?
Tu hlavu tisknu ku kypícím prsoum;
kde však jest tělo, bych je objala?

Buckingham. Jakou odpověď dá Vaše Milost na žádost
buřičů?

Král Jindřich. Chci nábožného vyslat biskupa,
by dal jim dobrá slova; chraniž Bůh,
by tolik bídných duší zhubil meč!
Já raděj sám, než aby krutá válka
je zkrotila, chci jednat s Janem Cadem,
jich náčelníkem. Stůj však ještě, chci
opětně prohlédnout si jejich žádost.

Královna Markéta. Ó krutých lotrů! Líbezná ta tvář,
jenž vládla mnou co mocná planeta,
zdaž k útrpnosti pohnout nemohla
ty, jenž nehodni byli patřit na ni?

Král Jindřich. Mylorde Say, Jack Cade se zapřisáhl,
že musí mít tvou hlavu.

Say. Já zas doufám,
že vaše Jasnost bude jeho mít.

Král Jindřich. Nuž, choti má, vždy ještě
žalostný vedeš nárek pro Suffolka?
Myslím, má drahá, kdybych já byl zhynul,
že netruchlila bys tak velice.

Královna Markéta. To ne, můj drahý; umřela bych pro tě.
Vystoupí Posel.

Král Jindřich. Co jest? Proč přicházíš v takovém spěchu?

Posel. Povstalci mají Southwark; útek jen
vás spasí, králi můj! Cade vydává se
za lorda Mortimera, potomka prý

vévody Clareneského, Vaši Jasnost veřejně samozvancem nazývá, a zařká se, že si na hlavu sám vsadí korunu ve Westminsteru. Lid jeho branný odraná jest láje pacholků selských, hrubých, nelidských; že podleť jim sir Humphrey Stafford s bratrem, to k dalším pokrokům jim dalo smělost; učence, právníky, vši šlechtu s dvorem zvou škodným hmyzem, ježž chtí vyhladit.

Král Jindřich. Ti bezbožníci! nevědíť co činí.

Buckingham. Rač Milost královská do Kenilworthu ustoupit, než se vojsko sebere dost silné k potlačení bouře té.

Královna Markéta. Ó kýž by teď byl Suffolk na živě, tu kentskou zpouř udušil by v brzce.

Král Jindřich. Mylorde Say, ti zrádci na tě nevrou, a proto spěšně pryč do Kenilworthu.

Say. To Vaši Milost v nebezpečení by uvrhlo, neb jsem jim solí v očích; z té příčiny chci v tomto městě dlít, a ve skrytosti, jak jen možno, žiti.

Vystoupí Jiný posel.

2. posel. Jack Cade se zmocnil Londýnského mostu; z svých domů utíkají měšťané, hamizná luza, dychtíc po kořisti, se dala k zrádci, přísahajíc s ním, že zloupí město se vším dvorem vaším.

Buckingham. Již neváhejte, jasný pane: na kůň!

Král Jindřich. Pojď Markéto, Bůhť naší nadějí.

Královna Markéta. Co Suffolk mrtev, nemám naděje.

Král Jindřich (*k Lordu Sayovi*). Mylorde, s Bohem; kentským zbojčům nevěř.

Buckingham. Nevěřte nikomu v těch zrádných časech.

Say. Já víru mám ve vlastní nevinnost, a proto smělý jsem i odhodlán.

Odejdou.

Výjev pátý.

Tamtěž. Tower.

Na hradby vystoupí Lord Scales a jiní, potom dole několik měšťanů.

Scales. jak jest? jest Jack Cade poražen?

1. měšťan. Nikoliv, mylorde, aniž se k tomu tak brzy podobá; neboť oni se zmocnili mostu a zabíjejí každého, kdo se jim protivuje. Lord mayor žádá Vašnosti o pomoc z Toweru, aby mohl bránit město proti povstalcům.

Scales. Bez čeho býti mohu, to vám k službám; avšak já sám tu od nich sklíčen jsem, neb odbůjníci mají chuť na Tower. Než jděte do Smithfieldu, lid seberte, tam pošlu Matiaše Gougha k vám: pro vlast a krále, pro své životy bojujte; a teď s Bohem, musímť pryč.

Odejdou.

Výjev šestý.

Tamtěž. Cannon-street.

Vystoupí Jack Cade se svými stoupenci, a udeří svou holi na Londýnský kámen.

Cade. Teď jest Mortimer pánem města. A tady, sedě na Londýnském kamenu, nařizuji a poručím, aby na obecní outraty městským trativodem po celý první rok našeho panování neteklo nic než samý klaret. A nyní, od těchto dob, má býti velezradou, pojmenuje-li mne někdo jinak než lord Mortimer.

Přiběhne Voják.

Voják. Jack Cade! Jack Cade!

Cade. Skolte ho.

Oni ho zabijí.

Smith. Má-li ten chlap rozum, nebude vás nikdy více jmenovat Jack Cade; dostal tuším na pamětnou.

Richard. Mylorde, ve Smithfieldu sebralo se vojsko.

Cade. Tedy pojďte s nimi bojovat. Ale nejdřív zapalte Londýnský most, a můžete-li, spalte i Tower. Pojďte. *Odejdou.*

Výjev sedmý.

Tamtěž. Smithfield.

Váleční hluk. Vystoupí jednou stranou Cade se svou rotou, a druhou měšťané a vojsko královské vedené od Matiaše

Gougha. Boj. Měšťané jsou rozptýleni a Matiaš Gough padne.

Cade. Tak, hoši. – Teď někteří jděte strhnout Savojskou čtvrt, a jiní táhněte k soudnicím. Zkáza všem!

Richard. Já bych měl žádost k Vašemu Lordství.

Cade. A kdyby to bylo lordství, pro to slovo bude vyslyšena.

Richard. Toliko, aby zákony Anglie vycházely z vašich úst.

John (*stranou*). Šlaku, to budou zlé zákony; neboť on byl kopím boden do úst a ještě je nemá zahojená.

Smith (*stranou*). Ne, Johne, to budou smradlavé zákony; neboť smrdí mu z úst po opekaném sýru.

Cade. Já si to rozvážil a tak se má stát. Jděte a spalte všechny listiny říšské, moje ústa mají býti parlamentem anglickým.

John (*stranou*). Pak dostaneme hryzoucí pravidla, nevytlámou-li mu zuby.

Cade. A budoucně ať je všecko obecné.

Vystoupí Posel.

Posel. Mylorde, máme ho, máme ho! vedou lorda Saye, který prodal francouzská města, který nám uložil dvacet patnáctků a naposledy šilink z libry co váleční daň.

Vystoupí George Bevis s Lordem Sayem.

Cade. Dobře, za to má být desetkrát sťat. I ty hedvábný²³⁾, ty šerkový, ty naklížený lorde! teď jsi uprostřed terče naší královské pravomocnosti. Kterak se zodpovíš před mou Velebností za to, že's postoupil Normandii panu Ližprdovi, dauphinu francouzskému? Budiž ti známo v tomto shromáždění a u přítomnosti lorda Mortimera, že já jsem koště, které vymete z královského dvora takovou smet' jako jsi ty. Ty's velezrádně pokazil mládež říše založením latinské školy, a kdežto naši předkové neměli jiných knih než vrub a nářez, ty jsi zavedl tisk, a na škodu krále, jeho koruny a důstojnosti vystavěl jsi papírnu. Dokáže se ti do očí, že máš při sobě lidi, kteří mluví o *nomen a verbum* a jiná taková ohavná slova, kterých nemůže snéstí křesťanské ucho. Ty jsi ustanovil smírné soudce, aby předvolávali ubohé lidi pro věci, které nemohou zodpovídat. A potom jsi je žalařoval, a když neuměli číst, všeti kázal²⁴⁾, kdežto právě proto nejvíce zasluhovali při živobytí zůstat. Ty jezdiš na koltře, je-li pravda?

Say. A co z toho?

Cade. Věřu, ty bys neměl svého koně odívat v plášť, an poctivější lidé než ty chodí ve zpodkách a kamizole.

Richard. Ba i v košili pracují, jako na příklad já sám, který jsem řezník.

Say. Mužové kentští –

Richard. Co praviš o Kentu?

Say. Nic než toto: Je to bona terra, mala gens.

Cade. Pryč s ním, pryč s ním! on mluví latinsky.

Say. Dřív aspoň slyšte mne, pak odved'te kam libo vám. Kent v Caesarově zprávě jest zván té výspy nejpěknějším krajem: zem krásná jest, neb hojnost všeho má, lid čacký, statný, čilý, bohatý; a tedy doufám, bez citu že nejste. Ni Maine ni Normansko jsem neprodal, ba životem bych vykoupil je zpět. Vždy právo s milostí jsem spojoval; mnou hnuly prosby, slze – dary nikdy.

Kdy od vás vybíral jsem něčeho
na říše, krále, vaši obranu?²⁵⁾

Já štědré dary dával učeným,
dosáhnuv učeností přízně krále;
a kdežtoť nevědomost kletbou boží,
a znalost křídlem, jímž letíme k nebi, –
leč ďábelským jste duchem posedlí –
vám nelze spáchat vraždu nade mnou.
Ten jazyk u cizích se panovníků
za vás přimlouval, –

Cade. Mlě! kdypak jsi učinil jakou ránu v poli?

Say. Kdo moc má v rukou, sahá daleko:
já často zadal ránu těm, jež nikdy
jsem neviděl, a do smrti je ranil.

Bevis. Ó přenáravný sketo! jak, napadají se lidé od zadu?

Say. Ty líce zbledly bděním o váš prospěch.

Cade. Dejte mu záhlavek, aby mu zase zčervenaly.

Say. A dlouhým seděním v přích chudiny
jsem celý churavý a nemocný.

Cade. My vám uvaříme konopnou polívku a sekerovou kaši.

Richard. Proč se třeseš, člověče?

Say. To činí mrtvice, strach nikoli.

Cade. I hle, on na nás pokyvuje, jakoby chtěl říci: Vám se ještě
postavím. Uhlídám, zdali hlava jeho bude pevněji sedět na
tyčce nebo ne. Pryč s ním, a srubněte mu hlavu.

Say. Povězte, v čem jsem nejvíc provinil?
byl žádostiv jsem pokladů neb ctí?
mám bedny plné vydřeného zlata?
skví roucho mé se drahou nádherou?
a komu křivdil jsem, že smrt mou chcete?
Ty ruce prosty jsou nevinné krve,
jak srdce toto zrádných obmyslů.
Ó darujte mi život!

Cade. Jeho slova zbudila ve mně útrpnost, ale já ji pojmu za
uzdu; on musí umřít, a kdyby to bylo jen proto, že umí tak
dobře prosit o své živobytí. Pryč s ním, on má šotka pod
jazykem, on nemluví ve jmenu božím. Jděte, povídám, a
odved'te ho a bez prodlení mu utněte hlavu; potom vrazte
do domu jeho zetě sir Jamesa Cromera, utněte mu hlavu a
přineste sem obě na dvou tyčkách.

Všickni. Má se stát.

Say. Ach krajané! by k vašim modlitbám
byl Bůh tak zatvrzelý jako vy jste,
jak vedlo by se tamto vašim duším?
A proto outrpně mi život přejte.

Cade. Pryč s ním; jednejte dle mých rozkazů.

Odejdou někteří s Lordem Sayem.

Nejpyšnější peer říše nemá nosit hlavu na svých ramenou,
leč by mně dával poplatek; žádné děvče nemá se provdat,
leč by mně zaplatilo své panenství dřív než je zadá. Mužové
mají mou milost stát in capite; a nařizujeme i prikazujeme,
aby jich ženy byly tak svobodny jak jen srdce žádá a jazyk
vyslovit může.

Richard. Mylorde, kdy půjdeme do Cheapsidu brát zboží na
úvěrek!²⁶⁾

Cade. Na mou kuši, hned.

Všickni. Ó výborně!

Buřiči se vrátí s hlavami Lorda Saye a jeho zetě.

Cade. Ale není toto ještě výbornější? – Dejte jim se políbit,
neboť se měli za živ tuze rádi. Teď je zas dejte od sebe, sic
by se radili, jak pustit ještě více měst ve Francii. Vojáci,
odložte drancování města až na noc; budeme jezdit ulicemi,
a před námi ponosou tyto hlavy místo žezel, a na každém
rohu se musejí políbit. – Pryč!

Odejdou.

Výjev osmý.

Southwark.

Válečný pokřik. Vystoupí Cade s celou svou rotou.

Cade. Rybářskou ulicí nahoru! okolo rohu svatého Magnusa
dolů! Házejte je do Temže. –

Troubí se k rozmluvě, potom k ústupu.

Jaký to povyk slyším? Kdo se opovažuje dávat znamení
k ústupu neb rozmluvě, když poroučím je zabíjet.

Vystoupí Buckingham a starý Clifford s vojskem.

Buckingham. Zde jsou, kteří se opovážili
ti v cestu vkročit: věz, o Cade, že král
nás vyslal k tomu lidu, jež ty svedl's,
a kázal milost hlásat každému,
kdo tebe opustí, jda v míru domů.

Clifford. Co tomu díte, krajané? zdaž chcete
povolně přijmout milost pokud čas,
aneb za podlou luzou v zkázu jít?
Kdo krále miluje a milost žádá,
toč vzhůru čepici, řka: Zdráv buď král.

Všickni. Zdráv buď král! zdráv buď král!

Cade. Jak, Buckingham, Clifforde, vy se opovažujete? – A vy
sprostí sedláci mu věříte? chcete být mermomocí oběšeni
s milostí okolo krku? Proto meč můj vlámal se branami
Londýnskými, abyste mne opustili v Southwarku u Bílého
jelena? Já myslil, že nesložíte tuto zbraň dřive, dokud
nedobudete zpět své dávné svobody; ale vy jste všickni
bázliví odpadlíci, jimž činí potěšení žít v otroctví šlechticů.
I nechť vám tedy zlomí záda břemeny, neboť vám poberou
vaše domy nad hlavami, nechť před vašima očima przní
ženy a dcery vaše. Co se mne týče, já se budu starat jen o
svobodu, a tak – zatrat' váš všechny Bůh!

Všickni. My půjdeme za Cadem! my půjdeme za Cadem!

Clifford. Což Cade jest syn Jindřicha pátého,
že vůdcem svým ho zvete s takým křikem?

Snad v srdce Francie vás uvede,
a nejspatnější z vás za hrabata
a vévody povýší? Ach, on nemá
ni domova, ni kam by utekl;
nevít' on z čeho žít, leč z loupeže,
již bere nám i vašim přátelům.
Jaká to hanba, kdyby mezi tím,
co v roztržkách trváte, bázliví,
nedávno zbití od vás Frankové
přeplouli přes moře a zbili vás!
Vidímť je v duchu, při domácím sváru,
již panovat v Londýnských ulicích
a křičet: „Villageois“ na mimojdoucí.
To spíš ať zhyne deset tisíc Cade-ů,
než byste na milost se Frankům dali.
Do Francka táhněte, co ztraceno,
zas vybojujte; Anglie však šetřte:
vždyť domácí to vaše břehy jsou.
Král dost má peněz, vy jste silni, statni,
Bůh s námi bude, jistěť vítězství.

Všickni. Za Cliffordem! za Cliffordem! My půjdeme za králem
a za Cliffordem.

Cade. Bylo-liž kdy peřím tak snadno váto sem tam jako touto
zběří? jméno Jindřicha pátého táhne je k tisícířému neštěstí
a činí, že mne opouštějí. Vidím jak strkají hlavy
dohromady, aby mne přepadli, ale můj meč proklestí mi
cestu, neboť zde není mého bytu. – Vzdor ďáblu a peklu
proderu se prostředkem vás! a nebe i čert jsou svědky, že
nikoliv neodhodlanost má, nýbrž jen podlá a hanebná zrada
mých stoupenců nutí mne k outěku.

Odejde.

Buckingham. Jak, utekl? hned za ním někteří;
kdo králi hlavu jeho přinese,
má tisíc korun mít za odměnu.

Několik jich odejde.

Za mnou, vojáci; vymyslímeť způsob,
vás všechny vesměs s králem udobřit.

Odejdou.

Výjev devátý.

Hrad Kenilworthský.

Na hradbách vystoupí Král Jindřich, Královna Markéta a Somerset.

Král Jindřich. Zda bylo krále na pozemském trůnu,
jenž méně radosti měl nežli já?

Kolébku svoji sotva opustiv,
stár devět měsíců, stal jsem se králem:
nižádný poddaný tak vřele nepřál
si králem býti, jak já poddaným.

Vystoupí Buckingham a Clifford.

Buckingham. Ať žije Vaše Milost! Dobré zprávy!

Král Jindřich. Jest lapen, Buckinghame, zrádce Cade,
aneb jen couvnul sebrat nových sil?

*Dole vystoupí velké množství stoupenců Cade-ových
s opratěmi kolem hrdel.*

Clifford. On prchnul, pane můj, a jeho lid
se všechen vzdal i čeká v pokoře,
s opratěmi kolem hrdel na ortel
Vaší Milosti: život nebo smrt.

Král Jindřich. Tož otevř nebe věrné brány své,
a přijmi vroucí moje chvalodíky! –

Vojáci, dnes jste svoje životy
vykoupili, an důkaz dali jste,
jak milujete vlast a krále svého;
v dobrém tom smýšlení vždy setrvejte,
a Jindřich, ač mu štěstí nepřaje,
zajisté nebude nelaskav nikdy:
a tak vám vděčně odpouštěje všem
propouštím vás do vašich domovů.

Všickni. Sláva králi! sláva králi!

Vystoupí Posel.

Posel. Rač Vaše Jasnost zvědet novinu,
že Yorský vévoda nedávno z Irska
se vrátil z velikou a silnou mocí
vzdorných to Kernů, též i Gallowglassů²⁷⁾,
a v pyšném šiku přímo táhne sem;
i rozhlašuje všude na své cestě,
že uchopil se zbraně pouze proto,
by od vás Somerseta odstranil,
neb toho vévodu nazývá zrádcem.

Král Jindřich. Tak sklíčen mezi Cadem jsem a Yorkem,
jak loď, jenž, sotva bouří ušla, již
vydána útoku jest loupežníků:
zahnán jest sotva Cade a jeho lid
rozprášen, již tu York je ve zbrani
mu k podpoře; prosím tě, Buckinghame,
jdi jemu naproti a zeptej se ho,
pro jakou příčinu se chopil zbraně.
Pověz mu, vévodu Edmunda že
do Toweru pošlu; tam tě, Somersete,
u vazbě podržím, dokud své vojsko
nerozpustí.

Somerset. Můj jasný pane,
ochotně podstoupit chci vězení,
ba samu smrt pro blaho vlasti své.

Král Jindřich. A nikoliv nemluvte k němu příkře;
on prchlý jest, slov tvrdých nesnese.

Buckingham. Tak, pane, učiním; i doufám vše
vyřídít ku prospěchu vašemu.

Král Jindřich. Pojď, ženo, lépe panovat se učme;
neb dosavad vším právem Anglie
proklínat může bídnou vládu mou.

Odejdou.

Výjev desátý.

Kent. Zahrada Idenova.

Vystoupí Cade.

Cade. Fi na ctižálost! fi na mne, který mám meč a přece
málem nepojdu hladem! Těchto pět dní skrýval jsem se v
těchto lesích a nesměl jsem ani hlavu vystrčit, neboť celá
krajina čihá na mne; ale nyní jsem již tak hladou, že
kdybych si tím mohl pachtovat živobytí na tisíc let,
nevdydržel bych to déle. Proto jsem přešel přes zeď do této
zahrady, abych zvěděl, dovedu-li jíst trávu anebo možno-li
utrhnout hlávkou salátu, což není tak špatné k ochlazení
žaludku při tomto parnu. Hlávkou? proč ne lebkou? tak by to
slovo bylo vynalezeno pro mé dobré; neboť mnohdykrát,
kdybych nebyl měl lebkou, byla by mně hnědá partizána
rozpoltila mozkovici; a jindy zas, když jsem byl vypráhlý
od notného pochodu, sloužila mně za pinetný žbán k pití. A
teď by to slovo sloužilo k mému nasycení.

Vystoupí Iden s čeledí.

Iden. Můj Bože, kdož by žít chtěl v hluku dvorském,
v tak tichých procházkách se moha kochat?

Ten skrovný statek, jež po otci mám,
jest blahem mým, jej cením královstvím.
Nežádámť já se povznést zkázou jiných,
neb bohatství shromáždět, budit závist;
dost na tom, že svou obživu tu mám,
a chudíně, co přes to zbyde, dám.

Cade. Tu přišel pán toho statku, aby mne zabavil co poběhlíka,
že jsem bez dovolení vstoupil na jeho půdu. Ty mne chceš
vyzradit, padouchu, a získat od krále tisíc korun za mou
hlavu; ale já ti dám okusit železa jako pštrosovi, že polkneš
můj meč co dlouhou jehlu dřív nežli se rozejdeme.

Iden. Surovče ty, budiž si kdokoli,
já tebe neznám; jakž bych měl tě zradit?
Či není dost, že's v zahradu se dobyl,
chtě po zlodějsku půdu mou oloupit,
že's přelez zeď, mně majiteli vzdor:
chceš urážet mne ještě drzou řečí?

Cade. Tebe urážet? ba při nejlepší krvi, která kdy tekla, i
nasekat. Dobře se na mne podívej: já neměl v ústech těchto
pět dní, ale jen pojď ty i se svými pěti pacholky, a
neučiním-li vás tak mrtvé jako hřebík ve dveřích, budu
prosit Boha, abych více žádnou trávu nejedl.

Iden. Nemá být řečeno, co Anglie stává,
že Alexander Iden, kentský zeman,
nerovně s hladomřivcem bojoval.
Své oko ztrnul na moje upní,
zda vydržíš mně hledět v obličej;
oud s oudem měř, a mnohem slabší's ty:
tvá ruka prst jest proti pěsti mé,
tvé stehno hůlka proti tomu kyji;
má noha vši tvé síle odolá,
a svou-li rukou máchnu v povětrí,
již hrob tvůj vykopán. Na místě slov,
jichž chlubnosti se vyrovnají slova,
necht' mluví meč můj, o čem jazyk mlčí.

Cade. Na mou statečnost, to je nejdokonalejší bojovník, o
jakém jsem kdy slyšel! – Oceli, ohněš-li svůj konec, anebo
nerozsekáš-li toho nadělaného chlapa na samé kusy, na
kolenou budu prosit Boha, aby se z tebe staly cvočky.

Oni bojují, Cade padne.

Ó já jsem zabil! Hlad mne zabil a jiného nic: kdyby deset
tisíc čertů přišlo na mne, dejte mně jen desetkrát pojíst, jak
jsme to zameškal, a já se jich všech nebojím. Uschni
zahradu, a staň se od těch dob hřbitovem obyvatelům toho
domu za to, že zde vypustil Cade svou nepřemožitelnou
duši.

Iden. Zabil jsem Cade-a, toho velezrádce?
Bud' meči posvěcen za tento čin,
a zavěšen nad mojí náhrobkem;

ta krev se s tvého ostří nikdy nesetř,
než rouchem hlasatelským tobě buď
na oslavu té cti, již dobyl pán tvůj.

Cade. Měj se dobře, Idene, a pyšni se svým vítězstvím. Vyříd' Kentu, že ztratil nejlepšího muže, a napomeň všechny lidi, ať se stanou strašpytlí; neboť já, jenž nikoho se nebál, přemožen jsem hladem, ne udatností.

Umře.

Iden. Bůh svědek můj, jak urážíš mne velmi.

Zhyň, zlořečený, kletbo matky své!
Jak v tělo tvé jsem meč svůj ponořil,
tak ponořit bych chtěl tvou duši v peklo.
Střemhlav tě vléct chci odtud za paty
ke hnojišti, jenž má být hrobem tvým;
tam utnu hlavu tvoji bezbožnou
a vítězně ku králi donesu,
tvůj trup tam zůstavě za krmi vranám.
Odvleče s jeviště jeho tělo.

Jednání páté.

Výjev první.

Tamtéž. Rovina mezi Dartfordem a Blackheathem.

Po jedné straně tábor králův. S druhé strany vystoupí Kent s družinou, bubny a praporci; opodál jeho vojsko.

York. Vracíť se z Irska York své právo žádat
a strhnout Jindřichovi korunu
se slabé hlavy: hlasně zvony zněte
a jasné ohně plaňte vesele,
pravého země pána vítajíce.
O sancta majestas! kdož nekoupí tě draho?
Nechť poslouchá, kdo vládnout neumí;
ta ruka stvořena jen zlatem vládnout,
svým slovům důrazu dát nemohu,
meč nedrží-li ona nebo žezlo.
A žezlo má mít, jakož duši mám,
jež zasypou francouzské lilie.

Vystoupí Buckingham.

Kdo přichází mně v nehod? Buckingham?
Od krále jistě: přetvářky tu třeba.

Buckingham. Tvůj úmysl-li dobrý, zdráv buď, Yorku.

York. Měj díky mě, Humphreyi Buckinghamský.
Přicházíš s poselstvím, či z vlastní vůle?

Buckingham. Jsem posel vznešeného Jindřicha,
bych zvěděl, proč jsi ozbrojil se v míru;
proč, poddaný jsa rovněž jako já,
přes přísahu a věrnost povinnou,
tak velké vojsko sebral's o své ujmě
a přitřh' s ním blízko ke dvoru.

York (stranou). Tak velký hněv můj jest, že sotva mluvím.

Ó skály lámal bych, a křemenem
kol sebe házel, tak mne dopálila
ta mrzká slova; na volech a ovcích,
jak Ajax Telamonský, mohl bych
vylévat zlost svou! Lepšíhoť než král
jsem rodu já, víc králi podoben,
a královštějšího i ducha mám.
Však jasné musím okazovat nebe,
až král víc oslabne, já víc se zmohu.
(*K Buckinghamovi*) Ó Buckingham, odpustiť mně, prosím,
že jsem tak dlouho ti neodpovídal,
můj duch byl těžkou chmurou obestřen.
Že toto vojsko své přivádím sem,
to proto činím, aby odstraněn
byl z rady krále pyšný Somerset,
odbůjný Jeho Milosti i říši.

Buckingham. Toť s strany své si mnoho dovoluješ,
však zbraně tvé-li jiný účel není,
král povolil již tuto žádost tvou,
a Somersetský vévoda jest v Toweru.

York. Na tvoji čest, jest vězněm Somerset?

Buckingham. Na moji čest, jest vězněm Somerset.

York. Pak, Buckingham, propustím své vojsko. –

Vojáci, díky vám; jste propuštěni:
na Svatojirské pole přijďte zítra,
a dostanete žold, do vůle všeho.

A požádá-li pán můj, cnostný Jindřich,
bych nejstaršího syna, – ba své všechny
mu v zástavu dal věrnosti a lásky,
ochotně mu je dám, jakož jsem živ;
mé statky, zboží, koně, zbroj i vše,
cokoliv mám jen, k jeho službě jest,
vydán-li na smrt bude Somerset.

Buckingham. Tá vlídná povolnost jest chvály hodna:
do královského stanu pojďme teď.

Vystoupí Král Jindřich s komonstvem.

Král Jindřich. Buckingham, nezamýšlí York nic zlého,
že za ruku se takto vedete?

York. York ve vši pokoře a oddanosti
se představuje Vznešenosti Vaší.

Král Jindřich. Jaký má tedy účel vojsko tvé?

York. By odstranilo zrádce Somerseta,
a s odbůjným se Cadem potkalo,
který, jak slyším, jest již poražen.

Vystoupí Iden s hlavou Cade-ovou.

Iden. Tak sprostný muž-li stavu nízkého
se blížít smí ku přítomnosti krále,
toť hle, přináším Vaší Milosti
zrádnou hlavu, hlavu Cade-ovou,
jež v souboji jsem zabil.

Král Jindřich. Cade-ovu? –

Ó mocný Bože, jak jsi spravedliv! –
Ukaž mně mrtvý jeho obličej,
jenž za živa mně ztropil tolik žalu.
Mluv, příteli, byl ty's to, jenž ho zabil?

Iden. Já byl to, k službám Vaší Jasnosti.

Král Jindřich. Kterak se zoveš? jaký jest tvůj stav?

Iden. Mé jméno Alexander Iden zní,
jsem chudý zeman z Kentu, králi oddán.

Buckingham. Toť, s vaším dovolením, kníže můj,
ne neslušno mi zdá se pasovat
jej na rytířství za tak vzácnou službu.

Král Jindřich. Poklekni, Idene;

Iden klekne.

co rytíř vstaň.

Měj za odměnu od nás tisíc hřiven,
a v našem komonstvu buď ode dneška.

Iden. Kýž živ jsem, zasloužit si takou štědrost;
a nežiji než věren svému králi!

Král Jindřich. Hle, Buckingham, tu choť má s Somersetem;
jdi, ať před vévodou ho rychle skryje.

Vystoupí Královna Markéta a Somerset.

Královna Markéta. Pro tisíc Yorků neschová své hlavy,
a směle postaví se jemu vůči.

York. Co jest to! na svobodě Somerset?
Nuž Yorku, vypusť dlouho zavěně
myšlénky své, měj srdce na jazyku.
Mám snášeti já pohled Somersetův? –
Falešný králi! proč's mně nestál v slovu,
kdež víš, jak těžko snést mi příkoří?
Zval jsem tě králem? ne, ty nejsi král;
ty neschopen jsi vládnout mnohým lidstvem,
an nemáš moc neb vůli vládnout zrádcem.

Tvé hlavě nehodí se koruna,
tvá ruka stvořena jest uchopit
se holi poutnické, a nikoli
skvít velebným se žezlem knížecím.
Tím zlatem mé buď čelo věnčeno,
jenž vyjasněním svým a zamračením,

jak druhdy ratiště Achillovo,
můž usmrcovat střídavě i hojit.
Zde ruka spůsobna by žezlem vládla,
berouc jím mocně zákon v ochranu.
Ustup; víť Bůh, že nemáš déle vládnout
nad tím, jež nebe stvořilo tvým pánem.

Somerset. Ohavný zrádce! – Zatýkám tě, Yorku,
pro velezradu na králi a říši.
Poslechni, smělče, kleče milost žádej.

York. Já klečet? dřív se těchto pozeptám,
zda snesou to, bych před někým měl klečet. –
Mé syny zavolejte za rukojmě.
Odejde jeden z jeho družiny.
Vím, že své meče raděj' zastaví,
než v žalář by mě vésti nechali.

Královna Markéta. Buď Clifford zavolám, ať rychle přijde,
Buckingham *odejde.*
by řekl, Yorkovi-li panchar'ata
být mají jistotou za zrádce otce.

York. Zprzněná krví Neapolitánko,
své vlasti vývrheli, krvavá
Anglicka metlo! Syni Yorkovi,
lepšího jsouce rodu nežli ty,
mají být rukojmými za otce,
a běda, kdo se tomu protiví.
*Vystoupí Eduard a Richard Plantagenet s vojskem
s jedné, a starý Clifford se svým Synem a vojskem s druhé
strany.*
Hle, tady jsou; vímt' že se zaručí.

Královna Markéta. A zde jest Clifford, jenž to nepřipustí.
Clifford (*poklekne*). Zdraví a štěstí králi, pánu mému.

York. Měj díky, Clifford; co nového?
Nechtěj nás strašit takým zlostným vzhledem,
neb my, Clifford, jsme tvůj vrchní pán;
poklekni opět; předešlý tvůj omyl
ti budiž prominut.

Clifford. Zde jest můj král.
Nemýlímt' já se, Yorku, ale ty,
jenž myslíš, že se mýlím. – Do blázince
s ním! což ten člověk pozbyl rozumu?

Král Jindřich. Ba Clifford, ctižádost šílená
jej popudila proti jeho králi.

Clifford. On zatčen jest, však nechce poslechnout;
mají pryč za něj ručit synové.

York. Nechcete, synové?

Eduard. Chcem', otče, slovo-li zde naše platí.

Richard. A neplatí-li slovo, bude meč náš.

Clifford. Aj, jaké plémě zrádců máme zde!

York. Hled' v zrcadlo, a obraz svůj tak nazvi;
já král tvůj jsem, a ty ohavný zrádce. –
Ke kůlu zavolejte moje statné
dva nedvědy, by pouhé zachvění
jich řetězů zaleklo čihající
divoké hafany; na žádost mou
necht' Salisbury a Warwick přijdou ke mně.²⁸⁾
Bubnování. Vystoupí Warwick a Salisbury s vojskem.

Clifford. Jsou to tví nedvědi? ty uštve, a
a jejich pouty sevřem medvědáře,
odvážíš-li se s nimi v ohradu.

York. Já často vídal všetečného psa,
kterak jsa držen trhal se a kousal,
však puštěn jsa na kůži nedvědu
vzal ocas mezi nohy strachy skuče:
a rovněž tak i vám se povede,
když v odpor Warwicku se postavíte.

Clifford. Pryč, zlosti nádobo, nestvůrný špalku,
jehožto mrav jest stočen jako tělo.

York. Však my vám brzo notně zatopíme.

Clifford. Ať jen se nespálíte při tom sami.

Král Jindřich. Jak, Warwicku, již zapomněl's ohýbat
své koleno? A starče Salisbury –
fi, hanba budiž tvojím šedinám,
nemoudrý svůdce bláznivého syna! –
Chceš na smrtelném loži dělat lotra,
a s brejlemi si vyhledávat strast?
Ó kdež jest víra? kdež jest oddanost?
Když z hlavy šedivé se vyhostila,
kdež najde přitulku na této zemi?
Chceš kopat hrob, bys válku nalezl,
své stáří ctihodné zneuctit krví?
nemáš snad zkušenosti v takém věku?
a máš-li jaké, proč jí zneužíváš?
Fi, hanba, povinně skloň přede mnou
své koleno, jenž klesá k hrobu stářím.

Salisbury. Mylorde, bedlivě uváživ právo
vyhlášeného toho vévody,
v svém svědomí pokládám Jeho Milost
za pořádného trůnu dědice.

Král Jindřich. Což nepřisáhal's mně co králi věrnost?
Salisbury. Tak jest.

Král Jindřich. Jak smíš ty slib ten rušit před Bohem?

Salisbury. Jest velký hřích, když přísaháme na hřích;
než větší hřích jest stát ve hříšném slibu.
Kdož může slavnou přísahou být vázán,
by vraždu vykonal, oloupil koho,
by porušil ctné panny čistotu,
by okrad' sirotka o jeho díl,
neb vdovu připravil o její právo,
nemaje jiné k tomu příčiny,
než že jest vázán k tomu slavným slibem?

Královna Markéta. Chytrému zrádci zbytečný je mudrāk.

Král Jindřich. Pro Buckingham vkažte, ať se zbrojí.

York. Volej ty všecky svoje přátely,
já odhodlán jsem: smrt neb důstojenství.

Clifford. Smrt zaručím ti, sny-li neklamou.

Warwick. Nejlíp jdi spat, a měj zas nové sny,
bys uchránil se takto bouře bitvy.

Clifford. Já na větší jsem bouři připraven,
než jakou můžeš přivolati dnes,
to na přílbici ti chci napsati,
ač poznám-li tě jen po rodném znaku.

Warwick. Při znaku otce mého, Nevillů
nálebník starodávních, zpřímeného,
na kůl přikovaného nedvěda,
dnes vysoko chci nosit na své přílbě,
(jak cedr vidět na vrcholku horském,
an proti bouři vzhůru pne své listí,)
bych strašil tebe jeho pohledem.

Clifford. Já tvého nedvěda ti s přílby srazím,
a pohrdlivě zdupám nohama,
vzdor medvědáři, jeho ochraně.

Mladý Clifford. Již ke zbrani, můj otče vítězný,
a zničme buřiče s jich pomocníky.

Richard. Nebuď tak vzdorný, mírni se; neb věz,
že s Kristem večeretí budeš dnes.

Mladý Clifford. Ty, znamenánče, mluvíš víc než víš.

Richard. Nuž, ne-li v nebi, v pekle večeríš.
Odejdou rozličnými stranami.

*Výjev druhý.
Saint Albans.*

Váleční pokřik, výpady. Vystoupí Warwick.

Warwick. Clifford Cumberlandský, Warwick volá!
A neskrýváš-li se před nedvědem,
teď – hněvivá když trouba k boji zve,
umírajících rozléhá se křik, –
volám tě, Clifford, pojď, bojuj se mnou!
Pyšný severní lorde z Cumberlandu,

již chraptí Warwick tebe volaje.

Vystoupí York.

Jak, pane šlechtný, vy opěšal jste?

York. Smrtící ruka Cliffordova koně mi zabila, já však mu oplatil a kánim dal i vranám za pokrm to švarné zvíře, jež tak miloval.

Vystoupí Clifford.

Warwick. Teď přišel čas pro jednoho z nás dvou.

York. Zadrž a jinou zvěř si vyhledej, já tuto sám chci uštvat do smrti.

Warwick. Nuž statně bojuj, jde ti o korunu. – Clifforde, jakož vítězit dnes doufám, mně hněte, že se nemám setkat s tebou.

Odejde.

Clifford. Co na mně vidíš, Yorku? proč se váháš?

York. Tvou statečnost bych sobě zamiloval, bys nebyl urputný můj nepřítel.

Clifford. I tvé bych vzdával všecku čest a chválu, bys v nešlechtné nejevil ji zradě.

York. Pomoz mně tedy ona proti tobě, jakož ji prokazují v dobrém právu.

Clifford. Na boj ten duši s tělem nasadím!

York. Toť hrozná sázka! – tedy hotov se.

Oni bojují a Clifford padne.

Clifford. La fin couronne les oeuvres.

Umře.

York. Ve válce našel's mír, tich ležíš zde.

Přej Bůh tvé duši mír dle vůle své.

Odejde.

Vystoupí Mladý Clifford.

Mladý Clifford. Ó hanba, zkáza! vše jest na útěku;

strach zmatek plodí, zmatek poráží

co měl by chránit. Válko, pekla robě,

již hněvivé za nástroj volí nebe,

vsyp do ledových prsou našich lidí

řeřavé pomsty uhlí! – Neutíkej

nížádný bojovník; kdo opravdově

se válce věnoval, ten sobcem není;

a kdo je sobec, jenom náhodou,

ne v pravdě, slouti může statečným. –

Ó mrzký světe, zhyň,

Spatří mrtvolu otcovu.

vy plameny

soudného dne, ó pospěšte si rychle,

a v jedno spojte zem i nebesa!

Poslední troubo, mocným zahřmi hlasem,

ať slabé zvláštní zvuky umlknou!

Můj drahý otče, měl tvůj osud být,

bys mládí v míru trávil, stříbrný

kroj rozšafného stáří na se přijal,

a v čestném věku, maje sobě hovět,

v ukrutné bitvě padl? – Tento pohled

mé srdce v kámen proměnil, i zůstat

má ono kamenným, pokud jest mé.

York ani starcům našim neodpouští,

tak já jich nemluvnátek neušetím;

panenské slze buďte mně co rosa

jest ohni; krása, jenž i ukrutníka

začasté obměkčí, buď plamenu

mé zlosti olejem a koudelí.

Již navždy odříkám se outrpnosti:

kde najdu dítě z rodu Yorského,

to rozsekám na tolikero kusů,

jak divá Medea mladého bratra,²⁹⁾

jen v ukrutenství budu hledat slávu.

Pojď, nová ssutino starého domu.

Zdvihne tělo.

Jak nesl Eneáš Anchisa starce,

tak nesu tebe na svých mužných plecech;

než Eneáš odnášel břímě živé,

lehčí nad toto moje žalostné.

Odejde.

Vystoupí Richard Plantagenet a Somerset bojující, Somerset padne.

Richard Plantagenet. Tak, lež si zde; –

tu pode štítem krčmy chatrné;

„Hrad Albanský“, dal život Somerset,

tím věštitelku slavit bude svět.³⁰⁾

Služ meči dál, neustaň v srdci hněv:

kněz prosí za vrahy, než kníže hledá krev.

Odejde.

Hluk bitvy, výběhy. Vystoupí Král Jindřich, Královna Markéta a jiní na útěku.

Královna Markéta. Pryč odtud, nemeškejte, pane můj!

Král Jindřich. Můž někdo ujít nebi! prosím, stůj.

Královna Markéta. Z jaké's ty látky? nechceš bojovat

ni utíkat: teď zmužilost a moudrost

i vzdor jest ustoupit nepříteli

a hledat bezpečí jak možno jen:

a kromě útěku teď není spásy.

Hluk opodál.

Tvé zajetí by okázalo nám

dno štěstí našeho; však uprchnem-li,

(což snadno lze, nepromeškáš-li času,)

toť Londýn přijme nás, kde's milován

a kde ten průlom štěstí našeho

se rychle zacpat dá.

Vystoupí Mladý Clifford.

Mladý Clifford. Bych horšího se neobával zlého,

spíš rouhal bych se Bohu, než bych vás

pobízel k útěku; utíkat však

musíte, neboť neodolatelná

se zkleslost zmocnila všech našich lidí.

Pryč, v bezpečí! však také uvidíme

i jejich den, a pak jim oplátíme!

Odejdou.

Výjev třetí.

Rovina blíž Saint Albansu.

Válečná hluk, outěk, troubení, načež vystoupí York, Richard

Plantagenet, Warwick a vojáci s bubny a praporci.

York. Kdo nám dá zprávu, kde jest Salisbury,

ten zimní led, který ve vzteku svém

nedbá ni starých ran ni zubu času,

a jako rek ve květu mladického

vždy na pravém jest místě? Dnešní den,

tak šťastný, není šťastným více, my

nezískali ni kroku, kdyby měl

být ztracen Salisbury.

Richard Plantagenet. Šlechtný otče,

tříkrát jsem dnes mu pomoh' na koně,

tříkrát jej chránil, tříkrát z bitvy odved',

jej srazovav od boje dalšího;

však kdekoliv jen bylo nebezpečno,

tam spatřil jsem ho; drahým čalounům

ve sprosté chatě byla podobna

ta mocná vůle v starém, slabém těle.

Než hle, zde rek se blíží šlechtný.

Vystoupí Salisbury.

Salisbury. Při meči mém, udatně's bojoval;

my všickni věru. – Díky ti, Richarde,

Bůh ví, jak dlouho ještě žít mi přáno,

a jemu zlíbilo se, že jsi tříkrát

od patrné mne vysvobodit smrti. –

Náš prospěch, pánové, pojištěn není;

nedosti na tom, že se nepřítel

na útěk dal: on zotaví se snadno.

York. Vímt', že jen v stíhání jich naše spása;
jak slyším, pospíchá král do Londýna,
by rychle svolal k sobě parlament.
Za ním se pusťme, než jej rozepíše. –
Co říká Warwick, máme za nimi?

Warwick. Za nimi! Ne, před nimi, možno-li,
Slavný to den byl, páni, na mou věru:
Albanská bitva, v níž byl vítěz York,
má spomínána býti na věky. –
Chřest' bubne, troubo vřeš'! – K Londýnu spěšme,
a na víc dnů tak radostných se těšme.
Odejdou.

Připomenutí.

Tento tak zvaný druhý a následující třetí díl krále Jindřicha VI. tištěny byly pospolu r. 1600 pod názvem: *The contention of the two famous houses of York and Lancaster*; má se však vůbec za to, že pocházejí od jiného spisovatele, který je složil již před rokem 1590, a že byly od Shakespeara brzy na to předělány tím způsobem, že některé věci vynechal, jiné přidal a opět jiné změnil. Tyto však změny nedají se s jistotou vytknouti, a vše, očkoli se v tom ohledu až dosaváde kritika pokusila, spočívá na pouhém domyslu.

Zdali druhý a třetí díl Jindřicha VI. pocházejí původně od téhož spisovatele jako díl první, též nedá se rozhodnouti, jedině tolik zdá se býti jisto, že první díl jest starší, poněvadž druhý i třetí díl patrně na mnohých místech vztahuje se ku prvnímu.

Druhý díl začíná sňatkem krále Jindřicha VI. v 23. roce jeho panování (1445), a končí první bitvou u St. Albanu, v níž zvítězila strana Yorská v 33. roce jeho panování, tak že zahrnuje v sobě dobu 10 let.

Poznamenání.

- ¹⁾ Hříčka se slovy *main* a *Maine*, vícekrát se v řeči Warwickově opakující, nemohla po česku tak naskrze býti provedena jako v originalu.
- ²⁾ Totiž Meleagra, jehož život zhynouti měl se spálením hlavně, kterou vlastní jeho matka Althea uvrhla do ohně a tak smrt svého syny působila.
- ³⁾ Kněžím zhusta za starodávna dáván titul Sir.
- ⁴⁾ Milost (Grace) jest úřední titul vévod a vévodkyň v Anglicku.
- ⁵⁾ Neznámý korektor Payne-Collierův čte zde: „our supplications *in sequell*“ na místě dosavadního: „our supplication *in the quill*“, což by potom v překladu znělo: „pak mu můžeme doručiti své žádosti *jeden po druhém*“. Oprava tato tím více jest pozoru hodna, an smysl dosavadního čtení jest poněkud temný.
- ⁶⁾ Bývalo domnění, že zavolaní duchové jenom nerádi a z nucení lidem odpovídali.
- ⁷⁾ Při soudních soubojích bojovávali spolu lidé urození kopím a mečem, lidé pak

stavu nižšího dřevěnými kyjemi, na nichž přivázány byly pytlíky pískem naplněné.

- ⁸⁾ *Charneco*, druh sladkého vína španielského.
- ⁹⁾ Zde odstupují od obyčejné interpunkce textu, a na místě:
„And we yet have but trivial argument, More than mistrust, that shows him worthy death“
čtu:
„And we yet have but trivial argument More, than mistrust a t. d.,“
čárku za slovem *argument* klada za slovo *more*, což patrně dává pravější smysl.
- ¹⁰⁾ Slovo *kern* znamená selského chlapa, pak i poběhlíka a loupežníka. Jméno toto dáváno bylo irským povstalcům, pak také lehké pěchotě irské.
- ¹¹⁾ York patrně zde předbirá, mluvě o válce irské, na kterou se teprv má vypraviti. Na předešlou podobnou výpravu může to stěží býti vztahováno.
- ¹²⁾ Narážka to na maurský tanec vojenský, za časů Shakespearových oblíbený.
- ¹³⁾ O rulíku (*mandragora*), kteréžto bylině připisovány kouzelné oučinky, bylo pověrečné domnění, že jsa vytrhován ze země vydává hlas lkavý, který přináší záhubu tomu, kdo jej trhá; pročež obyčejně užívalo se psů k vytrhování jeho.
- ¹⁴⁾ t. hřbitov. Cipřiš, jak známo, byl od starodávna strom smutku pro zemřelé.
- ¹⁵⁾ O bazilišku věřeno, že pouhým pohledem usmrcuje.
- ¹⁶⁾ V originalu:
„Their softest touch as smart as lizards stings!“
(Jejich nejlahodnější dotknutí tak bolestné jak ještěřčího žehadla.) Že nevinná ještěrka žehadla nemá, vůbec známo.
- ¹⁷⁾ Pod pečetidlem třeba obrazně rozuměti ústa, která učinila vtisk na ruku Suffolkovu, porovnávány tuto s pečeti.
- ¹⁸⁾ Shakespeare představuje sobě vůz noci jako tažený od draků.
- ¹⁹⁾ Zde následuje několik veršů, obsahujících hříčku se slovy *Walter* a *water* podobně znějícími, která jest naprosto nepřeložitelná. Vynecháním toho místa u překladu celek ničeho netrpí.
- ²⁰⁾ Líbání vlastní ruky bylo znamením obzvláštní úcty k jiným. Viz o tom Jindřicha VI. první díl.
- ²¹⁾ Zde opět vynechány jsou dva verše pro nepřeložitelnou hříčku se Suffolkovým rodinným jménem *Poole* a slovem *pool* (něm. Pfuhl), jenž znamená stojatou vodu neb bahno.
- ²²⁾ Narážka na latinské slovo *cado*=padati.
- ²³⁾ *Say* jest staroanglický výraz pro *hedvábí*, a odtud hříčka ve slovech originalu: „thou say, thou serge, thou buckram lord!“ *Buckram* znamená klížené plátno.

- 24) Za starých časů mohl se v Angličanech osvobodit zločinec od trestu smrti, dokázal-li že umí číst. I v jiných kusech Shakespearových dějí se na to narážky.
- 25) Zde místo dosavadního:
„*Kent to maintain, the king*“,
čtu s Deliem:
„*Bent to maintain the king*“.
- 26) V originalu jest dvojsmysl: „upon our *billis*.“ *Bill* znamená dlužní úpis, spolu ale také partizánu.
- 27) *Galowglasses* zvána těžká pěchota irská, tak jako *kernes* lehká. (Viz svrchu pozn.10.)
- 28) Rod Nevillů, jemuž náleželi Salisbury a Warwick, měl ve znaku svém nedvěda ke kůlu přivázaného.
- 29) Medea, utíkajíc s Jasonem z Kolchisu, zabila bratra svého Absynta a kusy těla jeho házela na cestu, aby otec její obmeškal se v jejím pronásledování.
- 30) Viz Jednání první, výjev čtvrtý.